

Jelige: Környező államok

***A Magyarországgal szomszédos államok stratégiai
dokumentumainak elemzése, azok hatása a magyar
biztonságpolitikára***

A dolgozat lezárásának ideje:

2013. november 25.

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	2
1. Bevezetés	4
1.1. A téma aktualitása, a témaválasztás indoklása	4
1.2. A célkitűzések ismertetése.....	6
2. A biztonsági környezet értékelése	8
3. A környező országok katonapolitikája.....	13
3.1. <i>Szlovákia</i>	13
3.1.1. Biztonsági helyzet.....	13
3.1.2. Nemzeti biztonsági stratégia	15
3.1.3. Nemzeti katonai stratégia.....	19
3.1.4. Haderő.....	21
3.2. <i>Ukrajna</i>	25
3.2.1. Biztonsági helyzet.....	25
3.2.2. Nemzetbiztonsági koncepció	27
3.2.3. Katonai doktrína	28
3.2.4. Haderő.....	29
3.3. <i>Románia</i>	33
3.3.1. Biztonsági helyzet.....	33
3.3.2. Nemzeti biztonsági stratégia	34
3.3.3. Nemzeti katonai stratégia.....	37
3.3.4. Haderő.....	39
3.4. <i>Szerbia</i>	43
3.4.1. Biztonsági helyzet.....	43
3.4.2. Nemzeti biztonsági stratégia	45
3.4.3. Nemzeti katonai stratégia.....	50
3.4.4. Haderő.....	52
3.5. <i>Horvátország</i>	56
3.5.1. Biztonsági helyzet.....	56
3.5.2. Nemzeti biztonsági stratégia	57
3.5.3. Nemzeti katonai stratégia.....	59
3.5.4. Haderő.....	60

3.6. Szlovénia.....	64
3.6.1. Biztonsági helyzet.....	64
3.6.2. Nemzeti biztonsági stratégia.....	66
3.6.3. Védelmi stratégia	67
3.6.4. Haderő.....	68
3.7. Ausztria.....	72
3.7.1. Biztonsági helyzet.....	72
3.7.2. Osztrák biztonsági stratégia	74
3.7.3. Összhaderőnemi doktrína	75
3.7.4. Haderő.....	76
4. A környező államok stratégiai dokumentumainak összevetése	80
5. Összefoglalás	87
Mellékletek	89
Felhasznált irodalom.....	97

1. Bevezetés

1.1. A téma aktualitása, a témaválasztás indoklása

Dolgozatom témájául a hazánkat körülvevő államok stratégiai dokumentumainak elemzését és azok Magyarországra gyakorolt hatásának bemutatását választottam. Véleményem szerint hazánkra nézve nincs fontosabb biztonsági kihívás, mint a közvetlen környezetből érkező fenyegetések. Hiába hangos a média a különböző terrortámadásokról, és jelennek meg naponta cikkek az egyes államokban folyó polgárháborúkról, Magyarországot ezek az események csupán közvetett módon fenyegetik.¹ A kormány listáján ennél fontosabb szerepet kap a határon túli magyarság kérdése. Mivel a történelmi sajátosságokból fakadóan a környező országokban számos magyar közösség él, „ezen államok biztonsága elválaszthatatlan Magyarország biztonságától és fordítva”.² További problémát vet fel a földrajzi adottságokból következő természeti katasztrófák,³ illetve az ipari balesetek okozta pusztítás kezelése,⁴ amely csakugyan összekapcsolódik a környező országok politikájával. Szintén a földrajzi elhelyezkedéshez köthető az energiabiztonság sebezhetősége. Az országot ellátó kőolaj- és földgázvezetékek feletti rendelkezés ki van téve a szomszédos államok politikájának,⁵ s egy esetleges nézeteltérés következtében több millió lakos maradhat fűtőanyag nélkül, amely hosszabb idő után akár emberáldozatokat követelhet.

A fent említett példák mind azt bizonyítják, hogy a környező államokkal való szoros együttműködés elengedhetetlen az ország biztonságának megőrzése érdekében. Éppen ezért tisztában kell lennünk ezen államok stratégiai dokumentumaival, figyelembe kell vennünk nemzeti törekvéseiket, azokhoz igazodva kell saját céljainkat megfogalmazni és becsatornázni

¹ Hazánkat nem fenyegeti háború, s egy esetleges terrortámadás veszélye sem valószínű a térségben, azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a közvetett hatásokat, amelyek akár több ezer kilométer távolságból érkeznek. Ilyen problémákat vet fel az illegális migráció, amely azokból a térségekből (Afrika, Közel-Kelet, Balkán) várható, ahol mindennaposak a fegyveres konfliktusok, az életszínvonal meglehetősen alacsony, s a család ellátáshoz sem biztosított az állandó munkahely. A jobb élet reményében ezen országok lakói sokszor tömegesen indulnak meg a fejlettebb területek felé, ahol azonban kellő anyagi háttér és érvényes úti okmányok nélkül nem tudnak letelepedni, így a cél/tranzit ország van kitéve ezen személyek okozta bűncselekményeknek.

² A Kormány 1035/2012 (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. http://www.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf (Letöltés ideje: 2013.06.29.)

³ Hazánk minden évben ki van téve az árvizek okozta pusztításnak, amelyek elsősorban a szomszédos államok hegységeiben bekövetkező hóréteg gyors olvadásának, valamint az adott ország területén nem megfelelően kiépített vagy csak az országhatáron belüli területek megővására alkalmas vízgyűjtőrendszerek következménye.

⁴ 2000. január 30-án a nagybányai Aurul bányavállalat tárolójából 100 ezer m³ cianid és nehézfém-tartalmú szennyvíz ömlött a Tiszába, ezzel megfertőzve a folyó élővilágának döntő hányadát. http://hetek.hu/riport/200002/cian_pusztit_a_tiszan (Letöltés ideje: 2013. 06.29.)

⁵ 2009 januárjában Oroszország elzárta az Ukrajnába vezető gázvezetékét, így Magyarország több napra elesett az orosz földgázszállítmányoktól, melynek következtében szigorú gázkorlátozásokat vezettek be. http://kitekinto.hu/europa/2009/01/07/oroszorszag_elzarta_a_gazt_delkelet-europa_vacog#.Uc8xW6zDBpA (Letöltés ideje: 2013. 06.29.)

szomszédaink politikai rendszerébe. Ismernünk kell a határainkon túli nemzetek fegyveres erejének felépítését és azok létszámát, mivel a katonai biztonságot⁶ csak ezen információk tudatában lehetünk képesek fenntartani; de segítségnyújtás vagy segítségkérés esetén is hasznos, ha tudjuk, milyen katonai erővel kell számolnunk a másik fél részéről.

Korábban már készítették hasonlóan átfogó tanulmányt a Magyarországgal határos államok katonapolitikájáról,⁷ azonban ez még az ezredforduló előtt íródott, így nem tartalmazza azokat az új elemeket, amelyek az elmúlt 13 év során alapjaiban változtatták meg a világról alkotott képet.⁸ Éppen ezért tartottam fontosnak dolgozatomban megírását, hogy a megváltozott környezetet figyelembe vevő stratégiai dokumentumok is bemutatásra kerüljenek, és értékelésüket követően kiemeljem azokat az elemeket, amelyek hatással vannak a magyar biztonságpolitikára.

⁶ A katonai biztonság mellett megkülönböztetünk politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti biztonságot.

⁷ DR. FÜZESI Ottó (szerk.): *A környező országok biztonsági és katonai stratégiái*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2001.

⁸ Az egyik legfontosabb ilyen esemény a 2001. szeptember 11-én bekövetkezett terrortámadás az Amerikai Egyesült Államokkal szemben. Ezt követően a világ államainak tekintete a terrorista szervezetekre meredt és készen álltak minden eszközzel az Amerikai Egyesült Államok oldalán harcba indulni a béke és demokrácia megőrzése érdekében.

1.2. A célkitűzések ismertetése

Dolgozatom kezdő fejezetében azt a biztonsági környezetet kívánom bemutatni, amely hazánkat körülveszi, s amely nagyban meghatározza a térség valamennyi államának egyéni törekvéseit, geopolitikai célkitűzéseit. Történelmi példák felsorakoztatásával kívánom bemutatni azokat a tényezőket, amelyek hozzájárultak a térség mai kinézetéhez; gondolok itt az államok határvonalainak elhelyezkedésére, valamint a népesség etnikai megoszlására. A rövid történelmi áttekintést követően a Kárpát-medence jelen korban elfoglalt geostratégiai szerepét kívánom az olvasó elé tárni, ismertetni azokat a tényezőket, amelyek következtében felértékelődött ennek a régiónak a jelentősége.

A második, „A környező országok katonapolitikája” című fejezet adja dolgozatom törzsanyagát. Ebben a részben a Magyarországot körülvevő hét államot azonos szempontok alapján fogom megvizsgálni. Először az adott állam, II. világháborút követő történetét kívánom bemutatni, kiemelem azokat a tényezőket, amelyek meghatározzák a politika irányvonalát, majd a nemzeti biztonsági és katonai stratégiájukat⁹ veszem górcső alá. Végezetül az országok haderejének bemutatásával (hadsereg felépítése, létszáma, harceszközeinek száma és a haderő alkalmazásának elvei) zárom a második részt.

A következő szerkezeti egységben összefoglalom a környező államok biztonságpolitikájának jellemzőit, a már meglévő keretszerződéseket kívánom felsorakoztatni, valamint azokat a regionális szervezeteket, államok közötti együttműködési kereteket, amelyek a térség egységét hivatottak elősegíteni.

A dolgozat zárásaként értékelem az elemzett dokumentumokat, felmérem az általam megfogalmazott célok megvalósulását, végezetül bemutatom azokat az új tudományos eredményeket, amelyeket a kutatómunkám során értem el.

A kutatásaim során alkalmazott módszerek megegyeznek a biztonsági tanulmányok elemzésének módszereivel.¹⁰ Figyelembe véve, hogy a közelmúltban még nem került sor ehhez hasonló, minden ország stratégiai dokumentumát elemző munkára, kellő mennyiségű és minőségű szakirodalom, valamint a vizsgált államok stratégiáinak alapos elemzését végeztem el. Idegen nyelvtudásomhoz mérten törekedtem az egyes dokumentumok eredeti nyelven történő feldolgozására. Az egyes rövidítéseket a szakirodalom általános szabályai szerint használom.

⁹ Előfordulhat, hogy az államok nem a tartalomban megjelölt címen adták ki stratégiai dokumentumukat. Az effajta eltérést az aktuális fejezet lábjegyzetében fogom jelezni.

¹⁰ Elemzés, összehasonlítás, történetleírás, adatfeldolgozás.

A téma kiválasztásakor a következő célkitűzést fogalmaztam meg: elemezni Magyarországgal határos államok biztonságpolitikai dokumentumait; egy olyan átfogó tanulmányt készíteni, amely megfelelő alapot biztosít a későbbiekben egy mélyebb tudományos kutatáshoz.

A téma kiválasztásakor kutatási hipotézisekként fogalmaztam meg a következő feltételezéseimet:

1.) Annak ellenére, hogy Európát nem fenyegeti háború, a Kárpát-medence – ahogy a középkorban és az újkorban – még napjainkban is fontos stratégiai pontként van jelen a világtérképen.

2.) Annak ellenére, hogy 2001. szeptember 11-ét követően a terrrorszervezeteket tartotta minden állam a legnagyobb fenyegetésnek, mára azonban más típusú fenyegetések kerültek a prioritási lista élére.

3.) A térség biztonságának erősítése érdekében fontos szerepet játszik a NATO és az EU jelenléte, így azon államok, amelyek még nem tagjai egyik szervezetnek sem, igyekeznek kapcsolataikat kiszélesíteni, jövőbeni célként megjelölni a csatlakozási szándékot.

2. A biztonsági környezet értékelése

Dolgozatomban vizsgált területi egység Közép-Kelet Európa egyik legfontosabb stratégiai pontja, a Kárpátok hegyláncai által körülhatárolt hazánk és a vele szomszédos országok (lásd: 1. ábra). Magyarország és a környező államok területi kiterjedése 1.222.216 km²; lakossága 1.045.233.360 fő; etnikai megoszlása meglehetősen sokszínű.¹¹ Közép-Európa jól meghatározható határai a Rajnától a Kelet-európai-síkság pereméig, a Bugig, az Északi-tengertől a dél-európai félszigetek kezdetéig terjed. A Kárpát-medence Közép-Európán belül a Duna középső folyása mentén helyezkedik el. A medencét É-ÉK és DK felé a Kárpátok, nyugaton az Alpok, DNY-on a Dinári-egység, valamint délen a Boszniai- és Szerb-hegyvidék határolják. A térségben uralkodó éghajlat a mérsékelt szárazföldi övezet, de egyes területeken megfigyelhető a hegyvidéki és az óceáni éghajlat is. A térség legjelentősebb folyói a Duna, a Tisza, illetve a Dráva. A Kárpát-medence nyelvi, etnikai összetétele is igen változatos. A medence közepén magyarok, a széleken ruszinok, szlovákok, románok, szerbek, valamint a horvátok találhatók.¹²

1. ábra: Magyarország és a vele szomszédos államok domborzati térképe.¹³

A terület fontosságát mi sem bizonyítja jobban, minthogy a történelem során megannyi háború folyt a terület megszerzéséért, vagy éppen idegen államok hadseregei vonultak át

¹¹ Ukrán, román, szerb, horvát, szlovén, osztrák, szlovák, magyar, orosz, belorusz, német, bosnyák, török. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_eur.html (Letöltés ideje: 2013.08.16.)

¹² DR. KOZMA Endre (et.al): *Katonaföldrajzi kézikönyv*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1993. 123-125.p.

¹³ Szerkesztette a szerző. Jelmagyarázat: 1 - Magyarország; 2 - Szlovákia; 3 - Ukrajna; 4 - Románia; 5 - Szerbia; 6 - Horvátország; 7 - Szlovénia; 8 - Ausztria.

hazánkon egy harmadik birodalom meghódításának céljából. A vizsgált térség a különböző korokban folyamatosan változott, nem volt olyan évtized, amikor ne dúlt volna háború valamely ország területén.

A történelem során az első világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződések keretében aláírt trianoni béke alapjaiban változtatta meg a térségben kialakul erőviszonyokat. Az első világháborút követően a térségben régi-új államok születtek (Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság), s az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásával létrejött a független Magyarország és Ausztria. Az államhatárok megváltozásának következtében a nemzetiségek országonkénti aránya is megváltozott a térségben; nagyszámú magyarság került a határokon túlra, azonban az országban élő más nemzetiségek nem hagyták el Magyarországot.¹⁴ A trianoni békediktátumban rögzített határ megállapítások hatására bekövetkezett változások hazánk szempontjából:

- ◇ Magyarország elvesztette területének 71,52%-át;
- ◇ az új határok alapja a vasúti hálózat;
- ◇ a főváros közelebb került a határhoz;
- ◇ Magyarország határhossza az eddigi 4.166 km-ről 1.450 km-re csökkent, melynek 23%-a folyó;
- ◇ az eredeti határok alapján 29 vasútvonal vezetett ki az országból, ami a határváltozások után 46-ra duzzadt.

Magyarországhoz legközelebb (400 km) az Adriai-tenger, ezt követően a Fekete-tenger (600 km) és a Balti-tenger (700 km) található, amelyek a gazdasági szektorban játszanak fontos szerepet. Az ország legmélyebb pontja a Tisza és a Gyálaréti-Holt-Tisza által közbezárt területen (75,5 m) található, a legmagasabb pontját pedig az Északi-középhegységben a Kékestető (1.014 m) jelenti. A környező országok jóval magasabb hegyvidékkel rendelkeznek, melyek a terep medence jellegénél fogva hazánk felé lejtnek.¹⁵

A Kárpát-medence jelentősége a XXI. században átalakult, a korábbi háborúk kimenetelét eldöntő terepnek a megváltozott környezetben már nem a hagyományos hadseregeknek nyújt közlekedési útvonalat, hanem a Balkánról és az Ázsiából érkező (illegális) migránsoknak. A legfőbb problémát elsősorban azok a tranzitútvonalak (lásd: 2. ábra) jelentik, amelyek keresztülhaladva országunkon lehetőséget biztosítanak az illegális

¹⁴ TÁTRAI Patrik: *Trianon hatása a Kárpát-medence etnikai folyamataira*. Rubicon, 2010. 4-5.sz. 30-34.p.

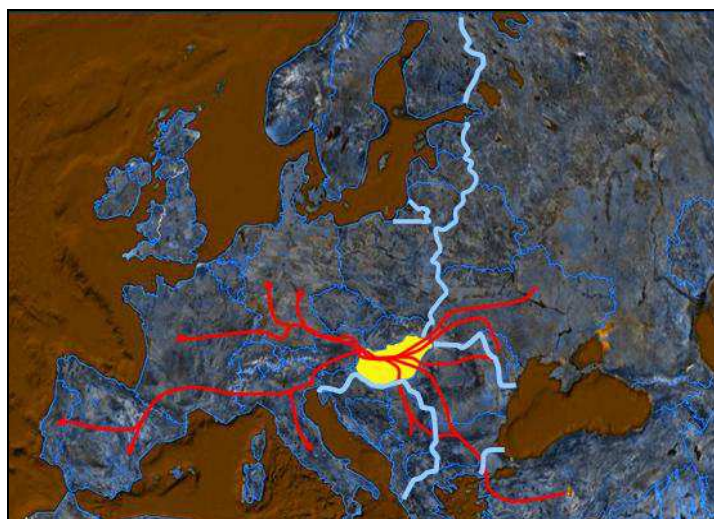
¹⁵ DR. KOZMA Endre (et.al): *Katonaföldrajzi kézikönyv*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1993. 10.p.

migránsok számára, hogy gyorsan és viszonylag olcsón juthassanak el a fejlettebb nyugati államokba.¹⁶ További problémát vet fel, hogy az illegális bevándorlással több olyan bűncselekmény¹⁷ is társul, amelyek veszélyt jelentenek az államok biztonságára nézve.¹⁸

Az illegális migrációhoz szorosan összekapcsolódik a közlekedés kérdése. A közlekedési útvonalak közül a kelet-nyugat irányú E50-es és E58-as autópályákat, valamint a IV., V., VII. és X. Páneurópai Közlekedési Folyósokat kell megemlítenünk.

Az energiabiztonság szempontjából is kiemelt helyen fekszik Magyarország, ugyanis hazánk területén halad keresztül a Barátság I., a Barátság II., az Adria-kőolajvezeték, valamint a Déli Áramlat és a Nabucco gázvezeték is itt kerülne kiépítésre.

Mindezek mellett fontos kihangsúlyozni a térség összekötő szerepét, ugyanis ez az a térség, amely kapcsolatot teremt a Balkán és a nyugat-európai államok között.

2. ábra: Magyarországon áthaladó főbb migrációs útvonalak.¹⁹

¹⁶ Az illegális migránsok elsősorban a Közel-Kelet és a Távol-Kelet szegény országaiból indulnak meg a Balkán államai felé, hogy később hazánkon átutazva beléphessenek az Európai Unió területére, így végképp szabad utat nyerve a gazdaságilag fejlettebb országok felé. Az illegális migránsok tekintve, hogy kevés pénzüik van, sokszor abban az államban keresik meg az „utazásukhoz” szükséges fedezetet, ahol a hatóságok elfogják őket. A legtöbb államban működnek olyan menekülttáborok vagy bevándorlási hivatalok, amelyek igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy a menekülteknek jobb életkörülményt biztosítsanak. Az illegális migránsok azonban sokszor ezen szervezetek segítőkészségét használják ki, így jutva pénzhez és átmeneti munkához, amiből már ki tudják fizetni az embercsempészt. Pár száz euró elegendő ahhoz, hogy a Balkánon keresztül az embercsempészek bárkit eljuttassanak a kívánt országba. „Mindaddig, amíg van pénz, eljuthatsz bárhová.” *Illegal migration: The crossing point.* <http://www.economist.com/node/21549012?zid=302&ah=601e2c69a87aad0cc0ca4f3fbc1d354> (Letöltés ideje: 2013.08.16.)

¹⁷ Terrorizmus, kábítószer- és fegyverkereskedelem, szervezett bűnözés, korrupció, pénzmosás, prostitúció.

¹⁸ DOBÁK Imre: *Security-geographical importance of the Carpathian Euroregion concerning the transit illegal immigration* – 2008. Szakmai Szemle, 2009. Special issue 129-138.p.

¹⁹ DR. HABIL. VARGA János: *A schengeni integrált határbiztonsági rendszer* c. előadása a II. éves biztonság- és védelempolitikai szakos hallgatók számára – 2013.03.04.

A rendszerváltást követően térségünk alapos politikai változásokon ment keresztül. A folyamatos háborúk lezárultával egy újfajta időszámítás vette kezdetét, az 1990-es évektől a kooperáció időszaka kezdődött. Fontos megemlíteni a Balkánon bekövetkező változásokat, ugyanis a délszláv térségben lezajló háború következtében új nemzetállamok jöttek létre. 1991. június 25-én Szlovénia és Horvátország bejelenti elszakadását Jugoszláviától, azonban a Horvátországban élő szerb kisebbség fellázad és autonómiát követelnek. Horvátország és a Jugoszláv Fegyveres Erők között súlyos fegyveres összetűzés robban ki, melyet csak a novemberi ENSZ közbelépés csillapít. 1992 januárjában Macedónia, áprilisában Bosznia-Hercegovina kiáltja ki függetlenségét. 1993-ban újabb összecsapások veszik kezdetét a horvátok és a jugoszlávok között, míg végül az 1995-ös daytoni békeszerződés aláírásával békét kötnek. 2003-ban Szerbia és Montenegró néven új államközösség jön létre Jugoszlávia területén. 2006-ban pedig Montenegró függetlenedésével befejeződik a Balkán átalakulása.

Az Európai Unióhoz (EU) először észak-keleti szomszédunk, Ausztria csatlakozott 1995-ben, majd 2004-ben öt követte hazánk és további két környező állam, Szlovákia és Szlovénia. 2007-ben Románia, végezetül pedig 2013-ban Horvátország került be az európai államokat magába tömörítő szervezetbe. Szerbia és Ukrajna csatlakozása már több kérdést is felvet. Szerbia esetében a teljes jogú tagság²⁰ előfeltétele az ország belső biztonságának megteremtése, a korrupció visszaszorítása és Koszovó államiságának rendezése.²¹ Ukrajna ezzel szemben még a társulási szerződés aláírása előtt áll, s az EU-hoz való csatlakozást Oroszország sem nézi jó szemmel.²²

A NATO-ba történő belépés hasonló mintát követ, mint az előbb említett Európai Unió. Magyarország 1999-ben; Románia, Szlovákia és Szlovénia 2004-ben; Horvátország 2009-ben csatlakozott Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez. Ausztria, tekintve hogy azon kevés államok közé tartozik, amelyek örökös semlegességet fogadtak, nem tagja és nem is tervezi a katonai szervezetbe történő belépést, a kooperáció csupán a Békapartnerségi Programban

²⁰ Szerbia 2009 decemberében beadta csatlakozási kérelmét az Európai Tanácsnak, amely 2012. március 1-jén felvette a dél-szláv államot az EU tagjelöltjeinek körébe. <http://www.seio.gov.rs/srbija-i-eu/istorijat.115.html> (Letöltés ideje: 2013.08.18.)

²¹ Az Európai Unió 27 tagállama (Horvátország nélkül) közül öt ország (Spanyolország, Görögország, Románia, Szlovákia, Ciprus) nem ismeri el az albán többségű terület függetlenségét. Az elszakadás ellen van továbbá Oroszország, Kína és természetesen Szerbia is. *EU set for Serbia membership talks.* <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-23099379> (Letöltés ideje: 2013.08.18.)

²² Vlagyimir Putyin, orosz elnök egyértelműen kifejezte abbéli szándékát, hogy Ukrajnát nem szeretné az Európai Unió tagjai közt látni. Az orosz államfő elsősorban gazdasági okokból ellenzi a csatlakozást, ugyanis ha Ukrajna az EU tagja lesz, akkor megszűnnek azok a korábban alkalmazott vámok, amelyekből Oroszország profitálni tudott. *Russia worried as Ukraine creeps closer to EU.* <http://www.eubusiness.com/news-eu/russia-ukraine.q6s> (Letöltés ideje: 2013.08.18)

valósulnak meg. Szerbia²³ és Ukrajna²⁴ csatlakozása itt is komoly akadályokba ütközik, mindemellett törekednek a szorosabb kapcsolat kialakítására.

A nemzetközi szervezetekhez való csatlakozás stabilizáló hatással van az adott térségre nézve. Ha egy régió belül több állam tagja egy bizonyos szervezetnek, közös értékekkel és érdekekkel rendelkeznek, csökken az esélye az államok közötti konfliktus kialakulásának. A térség biztonságát erősíti, ha több állam azonos katonai és/vagy politikai szervet tagja, ugyanis ezzel komoly befolyást gyakorolnak a többi állam kül-, biztonság- és védelempolitikájára.

A háborúk befejeztével az államok hadereinek feladatrendszere, szervezete és haditechnikája is átalakult. A korábbi támadó jellegű doktrínákat felváltották a védelmi stratégiák, az államok a békére törekedtek, igyekeztek a jószomszédi viszony kialakítására. További fontos változás a honvédelmi minisztériumba integrált vezérkar, ugyanis ennek következtében megvalósulhat a demokratikus civil kontroll, amely minden demokrácia egyik alapvető követelménye.

A megváltozott biztonsági környezet hatására az államoknak felül kellett vizsgálniuk korábbi stratégiai dokumentumaikat és kiegészítve a változásokkal, új elemekkel bővítve kellett azokat újraalkotni.

²³ Szerbia a NATO-tagsággal kapcsolatban is komoly döntési helyzet előtt áll: Koszovó vagy a NATO? Nem titok, hogy az Európai Unió és a NATO célja is a biztonság stabilizálása a Balkánon. Szerbia 2009 végén benyújtotta csatlakozási szándékát az EU-ba, 2012-ben pedig már tagjelöltként várja a folytatást. Ahogy a többi szomszédos államnál a NATO tagság fontos szerepet játszott az EU-hoz való csatlakozáshoz, Szerbia esetében pont fordítva, az EU felé nyitás jelenthet komoly előrelépést a NATO csatlakozásban. Azonban Szerbia és a NATO kapcsolata korántsem felhőtlen: az szerb állampolgárok nem felejtették el, hogy a NATO volt az a szervezet, amely légitámadásaival 1999-ben tönkretette az ország infrastruktúráját; valamint Koszovó kérdése csak úgy, mint az EU-nál, itt is fontos szerepet játszik. „...ha csatlakozol egy olyan szervezethez, amely Koszovót függetlennek ismeri el, akkor az azt jelenti, hogy te is osztod ezt az álláspontot” (Alekszandr Konuzin, belgrádi orosz nagykövet – Economist c. szerb hetilap). További kérdéseket vet fel a régi szövetséges, Oroszország álláspontja is. Az Unióhoz való csatlakozás ugyan nem sért orosz érdekeket, azonban a nyugati katonai szövetséghez való társulás annál inkább. Ha Szerbia a NATO tagja lesz, a korábbi politikája – orosz vélemények szerint – 180 fokos fordulatot vehet. Így hiába nyújtott gazdasági segítyt Oroszország vagy segített a „Déli Áramlat” nevű gázvezeték kiépítésében, a jövőben nagymértékben megromolhat az orosz gazdasági befolyás, amit az orosz vezetés természetesen nem néz jó szemmel. *Nem lesz egyszerű Szerbia NATO-csatlakozása.* http://kitekinto.hu/europa/2010/02/10/nem_lesz_egyszer_szerbia_nato-csatlakozasa#.UhrMa6zDBpA (Letöltés ideje: 2013.08.19.)

²⁴ Ukrajna és a NATO kapcsolata nem annyira zavaros, mint Szerbia esetében, ugyanakkor itt is megfigyelhető az orosz befolyás. Ukrajna 1997-ben megkülönböztetett partnerségi státusba került, amelytől kezdve minden évben szoros együttműködésre került sor a katonai szervezettel. Az évente megrendezett tárgyalásokon előre egyeztetik a soron következő felkészülési programot, amely reformjavaslatokat ad az ukrán kormány számára, hogy melyek azok a területek, amelyek fejlesztése elengedhetetlen a taggá váláshoz. Oroszország ugyanakkor közölte az ukrán kormánnyal, amennyiben Ukrajna csatlakozik a NATO-hoz, kénytelenek lesznek felülvizsgálni addigi orosz-ukrán kétoldalú kapcsolatokat. *Розвиток конструктивного партнерства України з НАТО.* <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/euroatlantic-cooperation/ukraine-nato> (Letöltés ideje: 2013.08.19.)

3. A környező országok katonapolitikája

3.1. Szlovákia²⁵

Államforma: Parlamentáris köztársaság

Köztársasági elnök: Ivan Gašparovič

Miniszterelnök: Robert Fico

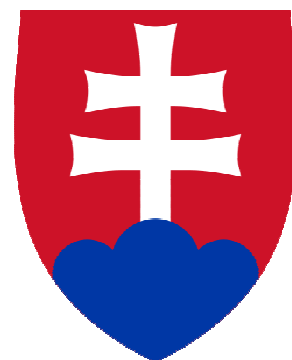
Védelmi miniszter: Martin Glváč

Terület: 49.035 km²

Magyar határ hossza: 676 km

Lakosság: 5.397.036 fő²⁶

Magyar lakosság aránya: 8,5%²⁷

3.1.1. Biztonsági helyzet

A II. világháborút követően a győztes nagyhatalmak visszaállították a bécsi döntések előtti határvonalakat, amelyet a potsdami konferencián meg is erősítettek. A határváltozások eredményeként Kárpátalja a Szovjetunióhoz került, így közvetlenül szomszédja lett Magyarországnak.

Az 1947-es választásokon a Nemzeti Front elsőprő sikert ért el, így a kommunista párt átvette az ország irányítását, s új alkotmányt adtak ki. Ettől kezdve az állam neve Csehszlovák Népköztársaság. A világháborút követően a kisebbségek (magyar, német) helyzete fokozatosan romlott. Kezdetben elvesztették állampolgárságukat, az iskoláikat bezárták, s a földjeiktől is megfosztották őket. Később már kitelepítésre és lakosságcsere egyezményekre is sor került, amely szintén drasztikusan csökkentette az országban maradt kisebbségek lehetőségeit. Egészen az 50-es évekig kellett várni az enyhüléssel, amikor is újra kinyithatták kapuikat a magyar iskolák.

1960-ban újabb alkotmány került kiadásra, s az ország neve is Csehszlovák Szocialista Köztársaságra változott. Az 1968-ban Alexander Dubček vezetésével megindult a prágai tavasz, azonban az állam demokratizálására tett kísérletet a szovjet csapatok leverték. 1989-ben azonban a bársonyos forradalom keretében sikerült véghezvinni a rendszerváltozást, így az állam elindulhatott a modernizáció útján.

²⁵ Szlovák Köztársaság (szlovákul: Slovenská republika).

²⁶ 2011-es szlovák népszámlálási adatok alapján. <http://portal.statistics.sk/files/table-10.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

²⁷ 2011-es szlovák népszámlálási adatok alapján. <http://portal.statistics.sk/files/table-10.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

Az új kormány első feladata a szabad választások levezetése volt, melyre 1990-ben került sor, s amelyet követően a megindulhatott a gazdasági fejlődés. 1991-ben az ország területéről kivonták a szovjet csapatokat, július 1-jén pedig megszűnt a Varsói Szerződés.

1991-től a miniszterelnöki székben Vladimír Mečiar ült, akinek kormányzása idején megindult egy szlovák függetlenedési mozgalom, melynek eredménye a két állam szétválása volt. A köztársasági elnök lemondott, az új alkotmányt pedig 1992-ben adták ki.

1993. január 1-jén felbomlott Csehszlovákia, s a független állam miniszterelnöke továbbra is Vladimír Mečiar volt. Az országban uralkodó nacionalista mozgalmak és intézkedések, valamint a politikai képviselőkre vetült rossz fény következtében Szlovákia egyre inkább háttérbe szorult a nemzetközi rendszerben. Az állam fejlődésében fontos változást jelentett Mikuláš Dzurinda miniszterelnök nevéhez köthető gazdasági reformintézkedések. A fejlődés eredményeképp 2004-ben Szlovákia a NATO és az EU tagságát is elnyerte, s ennek következtében az ország kikerült az elszigeteltségből. 2006-ban Robert Fico került a miniszterelnöki székbe, s a kormányba bekerült Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom és a Szlovák Nemzeti Párt révén az egész államot áthatotta a nacionalizmus. A 2012-es választásokon Robert Fico ismét többséget szerzett, s egy párti kormányt alakított ki.²⁸

²⁸ KOVAC, Dusan: *Szlovákia története*. Kalligram, Pozsony, 2001. 232-322.p.

3.1.2. Nemzeti biztonsági stratégia²⁹

A jelenleg is érvényben lévő szlovák biztonsági stratégiát 2005. szeptember 27-én hagyta jóvá a parlament, ezzel hatályát veszítette a korábbi, 2001-es Nemzeti Biztonsági Stratégia. Maga a dokumentum 83 pontból, öt fő részből áll, amelyek a következőképpen tevődik össze:

Bevezetés

1. A Szlovák Köztársaság biztonsági érdekei

2. A Szlovák Köztársaság biztonsági környezete

3. A Szlovák Köztársaság biztonságpolitikája

Összegzés

A bevezető rész három alpontja kimondja, hogy a Szlovák Köztársaság egy független állam, amely a nemzetközi joggal összhangban elismeri minden állam területi sérthetetlenségét és politikai függetlenségét, más államokkal szemben nincs területi követelése és egyetlen állam részéről sem fenyegeti közvetlen katonai veszély. A stratégiában érzékeltetik a megváltozott biztonsági környezetet, valamint felelősséget vállal az euro-atlanti térség országainak biztonságérzetének erősítésében. A szlovák nemzeti biztonsági stratégia garantálja az állampolgárok és az állam biztonságát.

Az első fejezetben fektetik le az ország értékeit (szabadság, béke, demokrácia, jogállamiság, igazságszolgáltatás, pluralitás, szolidaritás, alapvető emberi és szabadságjogok) és érdekeit, melyek a következők:

- ◇ Az állampolgárok biztonságának garantálása, továbbá az alapvető emberi és szabadságjogok védelme.
- ◇ Az ország területi épségének, függetlenségének, a határok sérthetetlenségének biztosítása, valamint a politikai függetlenség és identitás megőrzése.
- ◇ A demokrácia, a jogállamiság és a gazdaság fejlesztése.
- ◇ A fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése a gazdasági, a szociális, környezetvédelmi és kulturális területeken.
- ◇ A transzatlanti partnerség erősítése, a szövetségesek biztonságának kölcsönös garantálása.
- ◇ Azon nemzetközi szervezetek erősítése, amelyeknek a Szlovák Köztársaság is tagállama, továbbá a NATO és EU bővítésének elősegítése.

²⁹ *Security Strategy of the Slovak Republic 2005.* <http://www.mod.gov.sk/data/files/795.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

- ◇ Törekedjen a jó partnerségi viszonyok és a kölcsönös együttműködés elősegítésére azon országokkal, amelyekkel megegyezik a Szlovák Köztársaság érdekei.
- ◇ Az egész világon járuljon hozzá a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok, a jogállamiság, a nemzetközi jog, a béke és a stabilitás erősítéséhez és betartásához.

A stratégiában egyértelműen meghatározzák, hogy a Szlovák Köztársaság az euro-atlanti térség része. Az ENSZ, EBESZ, NATO és EU tagsága révén részese lett annak a nemzetközi közösségnek, amelynek célja a béke és a biztonság fenntartása az egész világon. Politikai és gazdasági stabilitása biztosított, így hozzá tud járulni a térség többi államának fejlődéséhez. Szűkebb értelemben véve a közép-európai térség jelenti a Szlovák Köztársaság biztonsági környezetét, ahol a legtöbb ország már EU és/vagy NATO tag.

A biztonsági környezet megváltozásával a Szlovák Köztársaságot fenyegető elemek is megváltoztak. A dokumentum a legsúlyosabb következményekkel járó fenyegetést a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik terrorista csoportok vagy bukott államok kezébe kerülése jelenti. A stratégia a következő kockázatokat, kihívásokat és fenyegetéseket emeli ki:

- ◇ *Terrorizmus* – kihasználja a faji, etnikai és vallási ideológiák gyűlöletkeltő tanait, így lerombolja a demokratikus értékeket. Főbb célpontja a civil lakosság, illetve az állam kritikus infrastruktúrája. Számos európai állam válhat a terroristák célpontjává vagy bázissá.
- ◇ *Tömegpusztító fegyverek elterjedése* – egyre könnyebb a hozzáférésük, különösen a technológiai fejlődés és a kettős-felhasználású anyagok és technológiák kereskedelme miatt.
- ◇ *Bukott államok* – képtelenek fenntartani egy működőképes állam alapfeltételeit, nem teljesítik a nemzetközi szerződésekből eredő kötelezettségeiket. A működésképtelen államok bázisul szolgálhatnak a terrorizmusnak és a szervezett bűnözésnek, továbbá az illegális migráció is komoly veszélyforrásként jelentkezhet.
- ◇ *Regionális konfliktusok* – az egész euro-atlanti térséget veszélyeztetik. Tartós konfliktus esetén megjelenhet a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az illegális migráció. A térség elszegényedése negatívan befolyásolja a régió gazdasági fejlődését.
- ◇ *Szervezett bűnözés* – olyan bűncselekményeket hajtanak végre, mint a kábítószer kereskedelem, emberkereskedelem, prostitúció és további gazdasági

bűncselekmények. Ezen illegális tevékenységek veszélyeztetik a térség gazdaságát és biztonságát.

- ◇ *Információs és kommunikációs rendszerek sebezhetősége* – az információs társadalom egyre növekszik, és az általuk használt nagy teljesítményű műszaki rendszerek egyre inkább ki vannak téve a vírusok támadásainak.
- ◇ *Illegális migráció* – a Szlovák Köztársaság tranzit-országnak számít, azonban a növekvő illegális migráció következtében elterjedhet a szervezett bűnözés, valamint a gazdasági fejlődés is visszaeshet.
- ◇ *Külföldi titkosszolgálatok tevékenysége* – a NATO és EU tagság következtében egyre több olyan állam titkosszolgálatja jelent meg az országban, amelyek nem tagja egyik euro-atlanti szervezetnek sem.
- ◇ *Globalizáció* – egyaránt van pozitív és negatív hatása is. Az államnak rugalmasan kell reagálni a globalizáció kihívásaira.
- ◇ *Nem állami tényezők növekvő befolyása* – az állam nem képes egymaga szavatolni állampolgárai biztonságát, így a nem állami szereplők befolyása egyre csak nő.
- ◇ *Gazdasági egyenlőtlenség* – a szegényebb államokban a lakosság életszínvonalbeli különbségeinek következtében a radikális eszmék könnyen hatalomra törnek, és ezáltal fenyegetést jelentenek a szomszédos államok számára.
- ◇ *Radikális nacionalizmusok és intolerancia jelenléte.*
- ◇ *Természeti erőforrásoktól való függőség* – a nem megújuló energiaforrások, valamint az élelmiszerkészletek fokozatos csökkenése katonai konfliktushoz vezethet, így fennáll a más államoktól való függőség veszélye.
- ◇ *Természeti katasztrófák* – az élet és vagyonbiztonság állandó veszélynek van kitéve.
- ◇ *Egyenlőtlen demográfiai fejlődés* – a szociális rendszer összeomlásához vezethet, veszélyezteti a társadalmi biztonságot, továbbá az illegális migráció előidézője lehet.
- ◇ *Fertőző betegségek terjedése*

A Szlovák Köztársaság biztonságpolitikájának alapvető célja az ország és a lakosság biztonságának fenntartása. További célja biztosítani a szuverenitás jogát a lakosság és az állam biztonságának szavatolására; a jogot az egyéni és kollektív önvédelemre; a biztonság oszthatatlanságát; a veszélyek és konfliktusok megelőzését; a válságok megoldásánál a békeeszközök alkalmazását; valamint a nemzetközi jogot.

A biztonságpolitika hatékony működése függ az állami szervezetek hatékonyságától, a nemzetközi szerepvállalástól, az állami és a nem kormányzati szerek együttműködésétől, valamint a lakosság elfogadottságától.

Az ország biztonságaért az a komplex rendszer felel, amely külpolitikai, gazdasági, védelmi, szociális, mentő és környezetvédelmi elemek alkotják. A biztonság megőrzéséért felelnek a fegyveres erők, a nemzetbiztonsági szolgálatok, a fegyveres szerveket (pl.: rendőrség), a biztonsági szerveket, a polgári védelmi erőket (pl.: tűzoltóság), valamint a gazdasági szektor szereplőit (pl.: bankok). A hazai szervezetek munkáját egészítik ki a nemzetközi szervezetek (ENSZ, EU, NATO, EBESZ, Európa Tanács, Visegrádi Négyek stb.).

Stabil biztonsági környezet nélkül nem lehet szavatolni az állampolgárok biztonságát. A biztonsági környezet folyamatos változásával új kockázatok, kihívások és fenyegetések jelennek meg, melyek térnyerését a Szlovák Köztársaság igyekszik szövetségek kötésével megakadályozni. A térség biztonságának stabilizálása érdekében szoros együttműködésre törekszik az Amerikai Egyesült Államokkal. A Szlovák Köztársaság igyekszik fenntartani a jószomszédi viszonyt a vele határos államokkal, melynek egyik fontos eleme a kisebbségek védelme. A Szlovák Köztársaság érdeke, hogy Ukrajna a NATO és az EU tagja legyen, éppen ezért segíti a demokratikus berendezkedés kiépítésében, a politika és gazdaság stabilizálásában. Támogatja a nyugat-balkáni államok integrációját, mivel a csatlakozás gátat szabna azon fenyegetéseknek, amelyek e térségből érkeznek. Tekintve, hogy a Független Államok Közösségében olyan államok tartózkodnak, amelyek területén Európa számára fontos nyersanyagok rejlenek, fontos a szoros együttműködés ezen országokkal. Oroszország a térségben jelentős hatalommal bír (gazdasági, emberi, katonai és atomhatalom), ezért fontos, hogy a Szlovák Köztársaság számára előnyös kapcsolatokat építsen ki. Fontos helyen szerepel a Földközi-tenger térségének biztonsági stabilizálása. Az itt kialakult konfliktusok bázisul szolgálhatnak a terrorizmusnak, a szervezett bűnözésnek és az illegális migrációnak. Az izraeli-palesztin konfliktus megoldása a legfontosabb, amelyet elsősorban békés eszközökkel kíván elérni. Afrika, Ázsia és Latin-Amerika esetében is a stabil biztonsági környezet megteremtésére törekszik. Az itt található államok területén elsősorban az etnikai és vallási konfliktusok megszüntetése, a szegénység csökkentése és az egészségügy javítása az elsődleges cél.

3.1.3. Nemzeti katonai stratégia³⁰

A Szlovák Köztársaság Védelmi Stratégiáját 2005. szeptember 23-án fogadta el a kormány. Az 57 pontot tartalmazó, a védelempolitikát tárgyaló stratégia a következő fejezetekből épül fel:

Bevezetés

1. *A Szlovák Köztársaság a változó biztonsági környezetben*

2. *A védelempolitika új dimenziója*

3. *A Szlovák Köztársaság védelmi igényei*

4. *A Fegyveres Erők fejlesztése*

5. *Védelmi támogatás*

Összegzés

A Szlovák Köztársaságot nem fenyegeti hagyományos katonai konfliktus, azonban a nem katonai fenyegetések – különösen a nemzetközi terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek – fokozatos terjedésével számolni kell.

A Szlovák Köztársaság védelempolitika célja az állampolgárok és az ország védelmét, a béke és stabilitás fenntartását, valamint válsághelyzetek és konfliktusok felszámolását.

A Szlovák Köztársaság valamennyi nemzetközi szervezet válságkezelő műveleteiben aktív szerepet kíván vállalni. A Szlovák Köztársaság védelmi célkitűzései:

- ◇ a szövetségesekkel együttműködve biztosítani az állam szuverenitását, területi épségét, az államhatár védelmét és az állampolgárok biztonságát;
- ◇ teljesíteni a NATO-kötelezettségeket;
- ◇ teljesíteni az EU-kötelezettségeket;
- ◇ részvétel a válságkezelő műveletekben.

Annak érdekében, hogy a Szlovák Köztársaság biztosítani tudja állampolgárai biztonságát, a saját erők mellett a NATO kollektív védelmi rendszere is ezt a célt szolgálja. A Szlovák Köztársaság NATO csatlakozásával vállalta, hogy globális szinten hozzájárul a biztonság megteremtéséhez. Ennek érdekében egy három ütemben végrehajtandó képességfejlesztési lépcsőt, amelynek keretében 2010 végéig a Szlovák Köztársaság saját erejéhez mérten hozzájárul a NATO kollektív védelméhez; 2015-ig fokozza védelmi képességeit, hogy a NATO és az EU válságkezelő műveleteinek is aktív tagja lehessen; 2015

³⁰ Szlovák Köztársaság Védelmi Stratégiája. *The Defence Strategy of the Slovak Republic 2005.* <http://www.mod.gov.sk/data/files/794.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

után érik el a Szlovák Fegyveres Erők azt a szintet, aminek következtében valamennyi nemzetközi szervezet által vezetett katonai műveletben részt tudnak venni.

A Szlovák Köztársaság valamennyi nemzetközi szervezet számára felajánlást tesz a nemzetközi műveletek sikerének érdekében: egy szárazföldi dandárt és az azt támogató erőket; egy szárazföldi zászlóaljat és az azt támogató erőket; egy szárazföldi századot béketámogató és humanitárius műveletekhez.

Annak érdekében, hogy a felajánlott erő bármikor bevethető legyen, három készenléti szintet kell fenntartani: magas készenléti erők (rövid idő alatt bevethetőek); alacsony készenléti erők (viszonylag rövid idő alatt bevethetőek, csak egy részük képes végrehajtani a kitűzött célt); tartós készenléti erők (a tényleges erők megérkezéséig képesek támogatni a műveletet).

A fegyveres erők mellett számos más elem is megtalálható, amelyek hozzájárulnak az ország védelméhez, ezek a következők: hírszerzés; diplomácia; nemzetközi együttműködés; gazdaság; állami tartalékképzés; infrastruktúra; fegyveres biztonsági szervek; polgári védelem; védelmi szervek; állampolgárok felkészítése; védelmi-igazgatás.

A dokumentum végezetül hatályon kívül helyezi a korábbi, 2001-es védelmi és katonai stratégiát.

3.1.4. Haderő

Szlovákia hadserege két haderőnemre tagozódik, melyek felépítését az 1. melléklet szemlélteti. A hadsereg aktív állománya 15.850 fő (hadsereg 6.250 fő; légierő 3.950 fő).³¹ A szárazföldi erők két gépesített dandárra tagozódik, ahol az elsőben három gépesített lövészzászlóalj, egy műszaki század és egy ellátó zászlóalj, a másodikban két gépesített lövészzászlóalj, egy harckocsizó zászlóalj, egy vegyes önjáró tüzérosztály, egy ellátó zászlóalj, egy műszaki század és egy felderítő század található. Ezek egységek mellett a szárazföldi erőknél jelen van egy nukleáris és vegyvédelmi zászlóalj, egy rakéta sorozatvető tüzérosztály, egy különleges felderítő ezred, egy műszaki zászlóalj, és egy katonai rendész zászlóalj. A szárazföldi erők a következő nagyobb városokban települnek: Bratislava (Pozsony), Trenčín (Trencsény), Topoľčany (Nagytapolcsány), Prešov (Eperjes), Michalovce (Nagymihály), Sered' (Szered), Nitra (Nyitra), Levice (Léva), Rožňava (Rozsnyó), Martin (Túrócszentmárton), Žilina (Zsolna) és Slovenský Grob (Tótgurab). A szlovák légierő főparancsnoksága Zvolen (Zólyom) városában székel, szintén itt települ egy vezetési, irányítási és felügyeleti dandár. Szlovákiában három katonai repülőtérrel különböztetnek meg a jelen lévő technikai eszközök alapján, eszerint Prešov (Eperjes) a helikoptereknek, Sliač (Szilács) a merevszárnyú repülőgépeknek és Kuchyňa (Konyha) a szállító repülőgépeknek ad otthont. Az ország légterének védelmét a nitra-i (nyitrai) légvédelmi dandár biztosítja.

A szlovák hadsereg állapotát mi sem tükrözi jobban, mint a NATO egykori parancsnokának, Frank Boland 2011-ben tett nyilatkozata, miszerint az ország nem képes megfelelni a NATO elvárásoknak. Szlovákia vállalta, hogy a költségvetés 2%-át a védelmi kiadások fogják kitenni, azonban ez a szám az évek során fokozatosan csökkent, így az ország képtelen volt modernizálni haderejét.³²

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
30	239	101	68	20	15

1. táblázat: A szlovák hadsereg által birtokolt harceszközök száma.³³

³¹ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 172.p.

³² NATO dissatisfied with Slovak defence spending. <http://www.thedaily.sk/nato-dissatisfied-with-slovak-defence-spending/> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

³³ Rövidítések feloldása: MBT – (main battle tank – harckocsi); AIFV – (armoured infantry fighting vehicle – páncélozott harcjármű); APC – (armoured personnel carrier – páncélozott szállítójármű); ARTY – (artillery – tüzérségi eszközök); FTR – (aircraft fighter – harci repülőgép); ATK HEL – (attack helicopter – harci helikopter). HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 172-173.p.

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Biztosítják a Szlovák Köztársaság szuverenitását és területi függetlenségét;
- ◇ Mialatt az államot katonai és nem katonai fenyegetések veszélyeztetik, részt vesznek a politikai és gazdasági központok, területek és létesítmények védelmében;
- ◇ Teljesítik a lakosság védelmével kapcsolatos feladatokat;
- ◇ Részt vesznek a katasztrófa-elhárításban;
- ◇ Részt vesznek a kutatás-mentési folyamatokban;
- ◇ Gondoskodnak arról, hogy békében és humanitárius műveletekben fenntartsák hadműveleti képességüket.³⁴

A légierő fő feladatai:

- ◇ A Szlovák Köztársaság szuverenitásának védelme;
- ◇ Fontos politikai és gazdasági központok, területek védelme;
- ◇ Légitámadások elleni fellépés és a szárazföldi erők közvetlen támogatása.³⁵

A Szlovák Köztársaság jelenleg hat misszióban vesz részt. Szlovák katonák szolgálnak Afganisztánban (ISAF – 253 fő), Cipruson (UNFICYP – 160 fő), Közel-Keleten (UNTSO – 2 fő), Bosznia-Hercegovinában (EUFOR Althea – 34 fő, EBESZ – 3 fő) és Koszovóban (EBESZ – 1 fő).³⁶

1. kép: A szlovák hadsereg hivatalos emblémája.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Regrut_01_znak_ossr.jpg

(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

³⁴ The Ground Forces. <http://www.mod.gov.sk/the-ground-forces/> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

³⁵ The Air Force. <http://www.mod.gov.sk/the-air-force/> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

³⁶ Rövidítések feloldása: ISAF – International Security Assistance Force; UNFICYP – United Nations Peacekeeping Force in Cyprus; UNTSO – United Nations Truce Supervision Organization; EUFOR – European Union Force.

2. kép: T-72M harckocsi.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album473/aad.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

5. kép: M77 Dana 152 mm-es önjáró tarack.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album500/aah.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3. kép: BMP-1 gyalogsági harcjármű.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album346/aah.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

6. kép: RM-70/85 rakéta sorozatvető.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album451/aaf.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

4. kép: OT-64 páncélozott szállító harcjármű.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album466/aad.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

7. kép: SA-6 légvédelmi komplexum.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album252/aao.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

8. kép: MÍG-29 vadászgép.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album18/aaa.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

11. kép: MI-17 támogató helikopter.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album213/aat.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

9. kép: L-39 Albatros kiképzőgép.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album432/abb.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

12. kép: MI-24 harci helikopter.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album286/abj.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

10. kép: L-410 könnyű szállító repülőgép.
<http://media.militaryphotos.net/photos/albums/album459/aat.sized.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

13. kép: L-410 könnyű szállító repülőgép.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/01/Let L-410 Slovak air force.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/01/Let_L-410_Slovak_air_force.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.2. Ukrajna

Államforma: Köztársaság

Elnök: Viktor Janukovics

Miniszterelnök: Mikola Azarov

Védelmi miniszter: Pavlo Valentynovych

Terület: 603.550 km²

Magyar határ hossza: 103 km

Lakosság: 48.457.000 fő³⁷

Magyar lakosság aránya: 0,3%³⁸

3.2.1. Biztonsági helyzet

Ukrajna a második világháborúban a Szovjetunió tagköztársaságaként vett részt, ahol amúgy is fontos szerepet töltött be, elsősorban gazdasági mutatói miatt. 1986-ban felrobbant a csernobili atomerőmű négyes blokkjának felrobbanása, valamint a természetbe került radioaktív anyagok és azok áterjedése Európa több országára nagy riadalmat keltett, melynek következtében a szocialista állam vezetése megrendült. 1988-ban létrejött az Ukrán Helsinki Szövetség, amelynek célja a Szovjetunió államszervezetének átalakítása független államok konföderációjává. 1990-ben az ukrán legfelső tanácsi választásokon a kommunista párt elvesztette abszolutizmusát, s 1990. július 16-án deklarálták Ukrajna függetlenségét. 1991-ben a kommunisták megkísérelték magukhoz ragadni a hatalmat, ami azonban nem járt sikerrel. Ennek következtében a Legfelső Tanács augusztus 24-én kikiáltotta az állam függetlenségét. A függetlenség kivívásával azonban olyan problémákkal kellett az országnak szembenéznie, amire korábban nem volt példa, s mindezek nehezítették az államépítés folyamatát. A különválást követően a gazdasági élet is jelentősen megromlott, ennek javítására pedig nem született megoldás a kormány részéről. A gazdasági szektor stabilizálódásához egészen 1996-ig kellett várni, amikor is Valerij Pusztovojtenko került az elnöki székbe és reformprogramjának köszönhetően újra helyreállt a gazdasági élet. Őt követően Leonyid Kucsma vette át az állam irányítását, aki szintén azon fáradozott, hogy az ország gazdasága tovább fejlődjön, azonban neve felmerült egy gyilkosság kapcsán, így

³⁷ 2001-es ukrán népszámlálási adatok alapján. A 2013. évi népszámlálás eredményeit dolgozatom leadását követően hozták nyilvánosságra. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/> (Letöltés ideje: 2013.)

³⁸ 2001-es ukrán népszámlálási adatok alapján. A 2013. évi népszámlálás eredményeit dolgozatom leadását követően hozták nyilvánosságra. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/rus/results/general/nationality/> (Letöltés ideje: 2013.)

jelentősen megcsökkent támogatóinak száma, s bejelentette, hogy nem indul a 2004-es választásokon. Az elnöki székért két jelölt szállt harcba, Viktor Juscsenko, aki a nyugati nyitást tartotta politikájának fő vezérelvének, és Viktor Janukovics, akit viszont Oroszország támogatott. A választásokat Viktor Janukovics nyerte, azonban az ellenzék a választások megismétlését követelte, választási csalásokra hivatkozva. Az alkotmánybíróság végül semmisnek vette az eredményeket, és a narancssárga forradalom néven elhíresült választásokat követően Viktor Juscsenko lett az elnök.³⁹

2006-ban Viktor Janukovics váltotta Juscsenkot, azonban az újabb narancsos forradalmat vezető pártok rövid időn belül leváltották az elnököt, akit Julija Timosenko követett. 2010-ben ismét Viktor Janukovics nyerte az elnökválasztást, s Mikola Azarovot nevezte ki miniszterelnöknek, Timosnkot pedig hét év börtönbüntetésre ítélte az ukrán bíróság egy orosz-ukrán gázvitát lezáró szerződés aláírása miatt.

³⁹ NÉMETH István (szerk.): *20. századi egyetemes történet. 1. kötet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 398-401.p.

3.2.2. Nemzetbiztonsági koncepció⁴⁰

Ukrajna nemzetbiztonsága nem más, mint külső és belső fenyegetettségektől való védelmének, valamint a kulturális és gazdasági értékek megőrzésének alapvetése. A dokumentum a következő értékeket emeli ki: jog védelme, emberi jogok tiszteletben tartása, béke, demokratikus intézményrendszer, az állampolgárok és az állam közötti harmónia fenntartása. A stratégia a nemzeti értékek mellett nyolc pontban fogalmazza meg a nemzetbiztonsági alapelveket:

- ◇ az ukrán államhatárok sérthetetlenek;
- ◇ Ukrajnának egy állammal szemben sincs területi követelése, továbbá más államok területi követeléseit sem ismeri el;
- ◇ Ukrajna tiszteletben tartja minden állam szuverenitását;
- ◇ Ukrajna elismeri minden állam politikai függetlenségét;
- ◇ Ukrajna a vitás kérdéseket alapvetően békés úton képzei el rendezni;
- ◇ Ukrajna támogatja a globális és regionális védelmi rendszerek kiépítését;
- ◇ az Ukrán Fegyveres Erőket tilos bevetni belpolitikai célok elérése érdekében;
- ◇ kizárja az állam egyoldalú leszerelését.

A nemzeti értékek és alapelvek mellett a legfőbb nemzeti érdek egy olyan államberendezkedés létrehozása, ahol a jogállamiság, a piacgazdaság és a demokratikus államberendezkedés biztosítva van. A nemzeti értékek, érdekek és alapelvek mellett jelen vannak nemzetbiztonságot veszélyeztető tényezők, amelyeket öt területre lebontva mutat be a dokumentum.

A politikai szférában elsősorban azok a szélsőséges csoportok tevékenységei jelentenek veszélyforrást, amelyek a demokratikus rend megzavarására irányulnak. A gazdaságban az állami reformok megvalósításának késedelmé és a különböző iparágak kiépítésének hiánya mellett a feketegazdaság jelenti a legnagyobb veszélyforrást. Társadalmi területen a legfőbb problémát a munkanélküliség növekedése, az életszínvonal fokozatos csökkenése, a társadalmi rétegek közötti ellentétek kiszélesedése, valamint az illegális migráció. A katonai szférában érzékelhető a legtöbb kihívás, lehetséges veszélyforrásként jelenik meg Ukrajna területi épségének megsértése, a környező országokban uralkodó politikai instabilitás, valamint az Ukrajnával szemben megfogalmazott területi követelések. Végezetül környezeti területen a legfőbb veszélyt a környezeti katasztrófákban és a környezetszennyezésben látják.

⁴⁰ Стратегія національної безпеки України. <http://www.president.gov.ua/documents/14823.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.2.3. Katonai doktrína⁴¹

Az ukrán katonai doktrína kidolgozásában részt vettek a NATO által delegált szakértők, így nem véletlen, hogy a dokumentum fő céljaként Ukrajna euro-atlanti integrációját tűzi.

Ukrajna célul tűzte ki a globális és regionális biztonság megszilárdítását. A dokumentum alapvetően védelmi jellegű, így a más államokkal kialakult esetleges konfliktusokat a nemzetközi joggal összhangban, békés keretek között kívánja rendezni. Ebből kifolyólag a háborút, mint lehetséges konfliktusmegoldó eszközt elutasítja, nem tekint egyetlen államra sem ellenségként, továbbá egy ellene irányuló támadásnak az esélye is alacsony.

A katonai doktrína fő céljaként az ország szuverenitásának, területi egységének, valamint politikai függetlenségének megőrzését tűzte ki, ennek alapján az ukrán Fegyveres Erők alapfeladata az ország védelme és a nemzetközi kötelezettségekből eredő feladatok teljesítése.

⁴¹ *Воєнна Доктрина України.* <http://www.president.gov.ua/documents/14824.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.2.4. Haderő

Ukrajna hadseregének aktív állománya 129.950 fő (hadsereg 70.750 fő, haditengerészet 13.950 fő, légierő 45.250 fő), amelyet háború esetén az 1.000.000 fő tartalékos egészít ki.⁴² A Szárazföldi Erők Parancsnoksága egy rakétadandárból, egy légimozgékonyaságú dandárból, két különleges rendeltetésű ezredből, egy műszaki ezredből és egy köztársasági őrezredből áll. Az országot három hadműveleti parancsnokságra osztották (Északi, Déli és Nyugati), ahol egy-egy-egy hadtest alkotja a fő erőket: 6. hadtest (három gépesített lövészdandár, egy tüzérdandár, egy harckocsi dandár, egy ejtőernyős dandár, egy légvédelmi ezred, egy rakéta sorozatvető ezred); 8. hadtest (két gépesített lövészdandár, egy harckocsi dandár, egy tüzérdandár, egy légimozgékonyaságú dandár, egy légvédelmi ezred); 13. hadtest (három gépesített lövészdandár, egy tüzérdandár, egy légvédelmi ezred, egy gépesített lövészezred, egy légimozgékonyaságú ezred, egy rakéta sorozatvető ezred).⁴³ A Védelmi Minisztérium és a Szárazföldi Erők Parancsnoksága Kijevben, a Nyugati Hadműveleti Parancsnokság L'vovban, a Déli Hadműveleti Parancsnokság Odessaban, az Északi Hadműveleti Parancsnokság pedig Chernigovban települ. A haditengerészet kikötői: Odessa, Nikolayev, Kercs, Ochakiv, Szevasztopol, Chernomorskoye, Donuzlav. A légierőnél szintén megfigyelhető a területi megosztottság (Déli, Nyugati, Keleti), a parancsnokság pedig Vinnickaban található.

Ukrajnát NATO szakértők segítik abban, hogy hadseregük és a hozzá tartozó egyéb intézmények (minisztériumok, oktatás stb.) minél jobban megfeleljenek a NATO követelményrendszerének. Ennek az együttműködésnek számos előnye van: a katonai szervezet felkészíti az államot a tagságra, Ukrajna pedig olyan információkat nyújt cserébe, amely elősegíti egy hosszabb távú közös együttműködést. A haditechnikai eszközök állapotával kapcsolatban nincsen problémák, azonban a hadsereg létszámát a későbbiekben csökkenteni kell.⁴⁴

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
1.110	3.028	1.432	3.351	126	-

2. táblázat: Az ukrán hadsereg által birtokolt harceszközök száma.⁴⁵

⁴² HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 239.p.

⁴³ Lásd: 2. melléklet.

⁴⁴ *Співробітництво у сфері оборони та безпеки*. <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/defence-and-security> (Letöltés ideje: 2013.08.22.)

⁴⁵ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 239-240.p.

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Az ország területének és lakosságának védelme;
- ◇ Béketámogató műveletekben való részvétel.⁴⁶

A légierő fő feladatai:

- ◇ A légi fölény biztosítása;
- ◇ A hadsereg és a haditengerészet hadműveleteinek légi-támogatása;
- ◇ Légi-felderítés.⁴⁷

A haditengerészet fő feladatai:

- ◇ Az ellenséges haditengerészeti erők semlegesítése;
- ◇ A kereskedelmi hajók, tengeri olaj- és gázipar védelme;
- ◇ A partraszálló erők támogatása.⁴⁸

Jelenleg az Ukrán Fegyveres Erőktől 476 fő vesz részt 11 misszióban és egyéb műveletekben: Moldova (10 fő); Koszovó (KFOR – 136 fő és UNMIK – 2 fő); Kongó (MONUSCO – 13 fő); Libéria (UNMIL – 277 fő); Irak (NTM-I – 6 fő); Szudán (UNMIS – 10 fő); Afganisztán (ISAF – 22 fő).⁴⁹

14. kép: Az ukrán hadsereg hivatalos emblémája.

<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-army-air-force-emblem.jpg>

(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁴⁶ *The Army of the Armed Forces of Ukraine.*

<http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=army> (Letöltés ideje: 2013.08.22.)

⁴⁷ *The Air Force of the Armed Forces of Ukraine.*

http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=air_force (Letöltés ideje: 2013.08.22.)

⁴⁸ *The Navy of the Armed Forces of Ukraine.*

<http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=navy> (Letöltés ideje: 2013.08.22.)

⁴⁹ Rövidítések feloldása: KFOR – Kosovo Force; UNMIK – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo; MONUSCO – United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo; UNMIL – United Nations Mission in Liberia; NTM-I – NATO Training Mission in Iraq; UNMIS – United Nations Mission in Sudan.

15. kép: T-64 harckocsi.
http://www.mil.gov.ua/images/armament/tank/t64bm_3.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

18. kép: 9A52 Smerch rakéta sorozatvető.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-army-land-forces-smerch.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

16. kép: T-84 harckocsi.
http://www.mil.gov.ua/images/armament/tank/t84_2.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

19. kép: BRMD-2 felderítő harcjármű.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/65/Ukrainian-BRDM-2.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

17. kép: BMP-2 gyalogsági harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/04/BMP-2_parade_ukraine.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

20. kép: Ukrán ejtőernyősök.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/a/a9/Ukr_para_exercise.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

21. kép: Zubr partraszállító hajó.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-navy-forces-zubr-military-hovercraft.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

24. kép: Il-76 szállítógép.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-army-air-force-il76.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

22. kép: Foxtrot tegeralattjáró.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-navy-forces-foxtrot-class-submarine.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

25. kép: An-70 szállítógép.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-army-air-force-an70.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

23. kép: Su-27 vadászgép.
<http://ukrainetrek.com/images/ukraine-army-air-force-su27-1.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

26. kép: Su-25 vadászgép.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Ukrainian Air Force Su-25UB with two MiG-29s %2813%29 in background.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Ukrainian_Air_Force_Su-25UB_with_two_MiG-29s_%2813%29_in_background.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.3. Románia

Államforma: Köztársaság

Köztársasági elnök: Traian Băsescu

Miniszterelnök: Victor Ponta

Védelmi miniszter: Mircea Duşa

Terület: 238.391 km²

Magyar határ hossza: 443 km

Lakosság: 19.043.767 fő⁵⁰

Magyar lakosság aránya: 6,7%⁵¹

3.3.1. Biztonsági helyzet

Románia a második világháborút követően a szovjet kommunista blokk része lett. 1946-ban választási csalásokkal a román kommunista párt megszerezte a hatalmat, s ahogy a többi Szovjetunió által „felszabadított” országban, Romániában is megkezdődtek a politikai okokból történő bebörtönzések. 1958-ban egy megállapodás alapján a Szovjetunió kivonta csapatait az országból, amely a diktatúra enyhülését hozta magával, s az 1960-es, 70-es években megindulhatott a gazdaság fejlődése. Azzal, hogy a szovjet csapatok kivonultak a külpolitikában is fejlődés mutatkozott, a román vezetés igyekezett – elsősorban gazdasági – kapcsolatokat kiépíteni a nyugattal. 1965-ben Nicolae Ceaușescu került hatalomra, aki a külvilág szeme elől igyekezett elrejteni az országban kiépített diktatúrát. Annak érdekében, hogy a gazdaság továbbra is fejlődőképes legyen IMF és Világbank hiteleket vett fel az ország számára, amely azonban az államadósságot 10 milliárd dollárra növelte. Az adósság visszafizetése érdekében gazdasági megszorításokat vezetett be, aminek következtében a lakosság teljesen elszegényedett. Ceaușescu hatalmát végül az 1989. december 22-én kitört romániai forradalom döntötte meg. A kommunista pártot felváltotta a Nemzeti Felszabadítási Front, amely elindította az országot a demokrácia útján. 1990-től kezdve több koalíciós kormány volt hatalmon, amely lehetőséget biztosított Románia számára, hogy integrálódjon az európai és euroatlanti közösségbe; 2004-ben a NATO, 2007-ben az EU teljes jogú tagjává vált.

⁵⁰ 2011-es román népszámlálási adatok alapján. http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/Comunicat-presa_Rezultate-preliminare.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁵¹ 2011-es román népszámlálási adatok alapján. http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/Comunicat-presa_Rezultate-preliminare.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.3.2. Nemzeti biztonsági stratégia⁵²

A román nemzeti biztonsági stratégia célja, hogy megőrizze, előmozdítsa és óvja a nemzeti értékeket és érdekeket. Ennek megvalósulása egyrészt nemzeti önerőből, másrészt nemzetközi együttműködés keretében lehetséges.

A román identitással megegyező nemzeti értékeknek a következő elemeket említi: demokrácia; szabadság; egyenlőség; törvények tiszteletben tartása; emberi méltóság; alapvető emberi és szabadságjogok; állampolgári felelősségtudat; politikai pluralizmus; magántulajdon és piacgazdaság; a demokratikus nemzetekhez való szolidaritás; nemzetközi együttműködés és béke; valamint civilizációk közötti párbeszéd.

A nemzeti érdekek legfőbb feladata azon értékek megőrzése, elősegítése és – törvényes keretek közötti – védelme, amelyek a román nemzet jövőjét építik, garantálják a román nép identitását, illetve az európai és euro-atlanti szervezetekbe integrálódik. A biztonság csakis a nemzeti érdekek garantálásával tartható fenn, melyek a következők:

- ◇ Teljes jogú tagság az Európai Unióban és felelősségteljes NATO-tagság.
- ◇ Románia integritásának, egységének, szuverenitásának, függetlenségének és oszthatatlanságának biztosítása.
- ◇ Versenyképes, dinamikus és nagyteljesítményű piacgazdaság kiépítése.
- ◇ Az oktatási rendszer radikális modernizációja, illetve az emberi, a tudományos és technológiai képességek hatékony felhasználása.
- ◇ Az állampolgárok életszínvonalának és egészségügyi helyzetének növelése.
- ◇ Az európai identitás kialakítása mellett a kultúra, a nemzeti identitás és a spirituális élet védelme.

A biztonsági környezet jelentős változáson ment keresztül az ezredfordulón. A bipoláris világrend immár véglegesen megszűnt, ugyanakkor olyan új típusú kihívások jelentek meg szerte a világon, amelyek képesek aláásni a demokratikus értékeket és a szövetséges államok közös célkitűzéseit.

A nemzeti biztonsági stratégia abból a helyzetből indul ki, hogy Románia a NATO és az EU tagságának következtében nincs kitéve közvetlen katonai veszélynek. Ugyanakkor egy sor új, aszimmetrikus, nem katonai fenyegetés jelent meg, amelyek veszélybe sorolják az állam és az állampolgárok biztonságát. A legfontosabb kockázatok és fenyegetések, amelyek

⁵² *The National Security Strategy of Romania.* http://merln.ndu.edu/whitepapers/Romania2007_English.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

veszélyeztetik Románia, mint a NATO és az EU tagállamának nemzetbiztonságát, értékeit és érdekeit:

- ◇ *Nemzetközi terrorizmus* – a legfőbb veszélyt jelenti az emberi élet és szabadságra, a demokráciára, a kultúrára, az életmódra és az olyan alapvető értékekre nézve, amelyek az euro-atlanti államok demokratikus államberendezkedéseinek alapját képezik.
- ◇ *Tömegpusztító fegyverek elterjedése* – számos példa igazolja, hogy a nukleáris, vegyi, biológiai és radiológiai fegyverekhez egyre könnyebb hozzájutni, így ezen eszközök ellenőrzése egyre nehezebb.
- ◇ *Regionális konfliktusok* – annak ellenére, hogy az elmúlt 15 év során Európa fokozatosan biztonságosabbá vált, még minden jelen vannak az olyan etnikai és vallási szélsőségek, amelyek veszélyeztetik a térség biztonságát, s bázisul szolgálnak a bűnözés és a terrorizmus elterjedésének.
- ◇ *Határon átnyúló szervezett bűnözés* – elsősorban a globalizáció következménye, a kelet- és délkelet-európai kommunista rendszerek feloszlását követően terjedtek el. Románia különösen ki van téve az olyan bűncselekményeknek, mint az illegális fegyverkereskedelem, emberkereskedelem, csempészet, pénzmosás és más gazdasági bűncselekmények.
- ◇ *Korrupció* – a rossz kormányzás aláássa az állampolgárok demokráciába vetett bizalmát, veszélyezteti az alapvető emberi és szabadságjogokat, tönkreteszi az állam intézményrendszerét, valamint nagy veszélyt jelent az állam biztonságára nézve.
- ◇ *Természeti katasztrófák* – Az olyan elemi csapások, mint a földrengés vagy az árvíz képes gyökeresen megváltoztatni az állampolgárok megszokott életkörülményeit. A természeti és ipari katasztrófák jelentős veszélyt jelentenek mind a környezetre, mind pedig a társadalmi-gazdasági életre.

További kockázati tényezőként említi meg: a természeti erőforrásoktól való függőséget; az illegális migrációt; a negatív demográfiai mutatókat; az elszegényedést; valamint a társadalmi különbségek nagyságát.

Románia földrajzi elhelyezkedésének következtében a közép-, kelet- és délkelet-európai térség meghatározó szereplője kíván lenni. Figyelembe véve regionális kapcsolatait, illetve a közeli távolságokat, Románia elsődleges érdeke a régió demokratizálása, a gazdaság fejlesztése, valamint az európai integráció elősegítése. Ezen célok megvalósításának

érdekében Románia támogatni fogja az ENSZ BT, az ET és az EBESZ döntéseit, továbbá a térség államaival közösen hozzájárul a NATO és az EU által meghozott intézkedések végrehajtásához.

A dokumentum külön kiemeli a Fekete-tenger térségének stratégiai jelentőségét. A térséget olyan konfliktusok, területi és határviták fenyegetik, mint a nyisztriai térség (Moldovai Köztársaság), Abházia és Dél-Oszétia, Hegyi-Karabah, valamint Csecsenföld. Ezen régióban jelentkező fenyegetések ellen a Fekete-tenger menti országoknak közösen kell fellépniük és együtt kell azon intézkedéseket végrehajtaniuk, melyek következtében nő a biztonság.

A globális és regionális kockázatok, kihívások és fenyegetések megváltozásával szükségessé vált a belbiztonsági célok, feladatok átalakítása. A belbiztonság elsősorban a lakosság, az infrastruktúra és a vagyon megóvását jelenti a katonai és nem-katonai veszélyekkel szemben. A komplex feladatrendszer következtében szükség van a közigazgatási, a rendészeti, a polgári védelmi, a határvédelmi, a pénzforgalmat ellenőrző, valamint a katonai szervek szoros együttműködésére.

A stabil és versenyképes gazdaság a biztonság egyik alappillére. Ebből kifolyólag fontos ezen szektor intézményeinek megszilárdítása. A fejlődőképes gazdaság lehetővé teszi a befektetések növelését, a munkahelyek számának növelését, a szegénység csökkentését, így Románia nem fog lemaradni az európai átlagtól. A gazdaság fejlesztése nagymértékben függ a nemzeti versenyképességtől, ezen belül a kutatás-fejlesztés támogatása, az oktatás színvonalának növelése, a hadiipar átalakítása jelent komoly feladatokat.

Románia, mint az európai és euroatlanti közösség tagja, a nemzeti biztonsági stratégiában kötelezi el magát a nemzetközi és a regionális biztonság fenntartása és aktív hozzájárulása mellett. A dokumentumban megfogalmazott célok végrehajtását a Legfelsőbb Védelmi Tanács fogja folyamatosan ellenőrizni.

3.3.3. Nemzeti katonai stratégia⁵³

A román nemzeti katonai stratégia a fegyveres erők elsődleges feladataként a román állampolgárok emberi jogainak védelmét, a szuverén, független, egységes és oszthatatlan állam biztonságának garantálását, az európai és euroatlanti integrációs folyamatban való aktív részvételt, valamint szigorú demokratikus civil kontroll mellett az alkotmányos rend fenntartását jelöli meg.

Annak érdekében, hogy megvalósíthassák ezen alapvető célkitűzéseket, a román katonai stratégia a következő feladatokat fogalmazta meg:

- ◇ konfliktusok megelőzése és válságkezelés;
- ◇ a polgári hatóságok támogatása;
- ◇ egy esetleges fegyveres támadás megelőzése és megakadályozása;
- ◇ a regionális stabilitáshoz való hozzájárulás és a kollektív védelemben való részvétel;
- ◇ fokozatos integráció a NATO katonai szervezetébe.

Ahogy az a nemzeti biztonsági stratégiában is rögzítésre került, Romániát nem fenyegeti közvetlen háború, azonban jelen vannak az állam biztonságát veszélyeztető elemek. A dokumentum négy kategóriába sorolja ezen veszélyforrásokat:

- ◇ *Regionális veszélyek:*
 - Románia biztonsági térségében bekövetkező stratégiai egyensúly megingása.
 - Románia területére átnyúló katonai konfliktus.
 - a fegyveres erőkre és az állami szervekre kiható gazdasági és szociális veszélyforrások.
 - gazdasági, informatikai, energetikai, hírközlési, kommunikációs, politikai és katonai feszültségek megjelenése.
- ◇ *Aszimmetrikus veszélyek:*
 - azon tevékenységek, amelyek katonai eszközökkel polgári intézmények ellen hajtanak végre támadást vagy veszélyt jelentenek a katonai objektumokra.
 - terrorista szervezetek kiterjedése és működése.
 - ellenőrizhetetlen proliferáció és a nukleáris technológia terjesztése, információs hadviselés.
 - Románia elszigetelése az információs hálózattól.

⁵³ *Military Strategy of Romania.* <http://merln.ndu.edu/whitepapers/RomaniaMilitaryStrategy.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

◇ *Nemzetközi veszélyek:*

- etnikai és vallási konfliktusok, emberi jogok megsértése a céljuk.
- szervezett bűnözés, kábítószer csempészet, fegyverkereskedelem.

◇ *Előre nem látható veszélyek:*

- bizonytalanságot eredményeznek.
- megváltoztatják, megrontják a jó nemzetközi kapcsolatokat.
- természeti katasztrófák (pl.: árvíz, szárazság, földrengés)

Ezen veszélyforrások megelőzése és elhárítása érdekében nélkülözhetetlen egy professzionális hadsereg megléte. A nemzeti katonai stratégia által megfogalmazott célok eléréshez egy olyan hadsereg felállítására van szükség, amely könnyedén be tud csatlakozni a NATO struktúrájába, felszerelése és felkészültsége lehetővé teszi az új típusú kihívások leküzdésére, továbbá részt vesz a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában.

3.3.4. Haderő

A román haderő békelétszáma 71.400 fő, ez magában foglalja a szárazföldi erőket (42.600 fő), a légierőt (8.400 fő), a haditengerészetet (6.900 fő), továbbá az összhaderőnemi parancsnokságot; valamint őket egészíti ki 45.000 tartalékos katona.⁵⁴ A szárazföldi csapatok fő erői három azonos struktúrájú hadosztályból áll,⁵⁵ amelyek Bucharest (Bukarest), Buzău (Bodzavásár) és Cluj-Napoca (Kolozsvár) városokban települnek. Szintén Bukaresten található a Szárazföldi Erők és a Légierő Parancsnoksága. A légierő kötelékébe három légi bázis tartozik, melyek közül kettő merevszárnyas, egy pedig forgószárnyas gépek befogadására alkalmas. A haditengerészet kikötői a következő településeken található: Mangalia, Tulcea (Tulcsa), Brăila (Brajla), Constanța (Konstanca).

A román hadsereg a 2000-es évektől folyamatos átszervezésen megy keresztül. A korábbi 200.000 főt is meghaladó haderő mára már csak épphogy meghaladja a 71.000 főt, 2015-re pedig ezt a számot tovább csökkentik. A hadsereg létszáma mellett a haditechnikai eszközök felett is megkezdődött a felülvizsgálat. A román eszközök nagy részét a szovjet technika teszi ki, s igaz hogy a mennyiségi mutatók terén nincs probléma, azonban a minőség már annál rosszabb. A harckocsik 87%-a, a harci repülőgépek 50%-a, a hadihajók 87%-a felújításra vár, valamint a katonai stratégia is korszerűsítésre szorul. A 2004-es NATO csatlakozás fontos mérföldköve volt a román kormány politikájának, ugyanis a katonai szervezethez való csatlakozás biztosította a külpolitika stabilitását, így az állam immár nagyobb figyelmet szentelhetett a belső biztonság megteremtésére. A biztonságért cserébe Románia vállalta, hogy a szövetség számára felajánlott román erők műveleti képességét fokozza, gazdaságilag támogatja a NATO Biztonsági Beruházási Programját, valamint katonailag támogatja a partnerországokat.⁵⁶

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
437	124	1.090	899	-	-

3. táblázat: A román hadsereg által birtokolt harceszközök száma.⁵⁷

⁵⁴ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 168.p.

⁵⁵ Lásd: 3. melléklet.

⁵⁶ Románia: már a NATO mintagyereke is? http://kitekinto.hu/europa/2012/03/14/romania-mar-a-nato-mintagyereke-is/#.Uhh5IX_DAGd (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁵⁷ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 168-169.p.

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Az ország szuverenitásának megőrzése;
- ◇ A polgári hatóságokkal együttműködve gondoskodnak a lakosság védelméről;
- ◇ Nemzetközi békefenntartó műveletekben való részvétel.⁵⁸

A légierő fő feladatai:

- ◇ A légtér védelme;
- ◇ A levegőből érkező támadások ellen való védelem;
- ◇ Az ellenség légierejének pusztítása.⁵⁹

A haditengerészet fő feladatai:

- ◇ A tengeren történő illegális tevékenységek elleni fellépés;
- ◇ Kutatás-mentési műveletekben való részvétel;
- ◇ Tengerparti létesítmények, kereskedelmi hajók megóvása;
- ◇ Tenger felől érkező támadás elleni védelem.⁶⁰

A román katonák a következő missziókban teljesítenek szolgálatot: ISAF 1945 fő; KFOR 58 fő; NTM-I 2 fő; MONUSCO 21 fő; UNMIK 1 fő; UNOCI 6 FŐ; MINUSTAH 24 fő; UNMIL 2 fő; UNMIS 4 fő; UNMIT 5 fő.⁶¹

27. kép: A román hadsereg hivatalos emblémája.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/09/Statul_Major_General.jpg

(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁵⁸ Romanian Land Forces. <http://www.en.forter.ro/en/> (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁵⁹ Romanian Air Force. http://www.roaf.ro/en/index_en.htm (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁶⁰ Romanian Naval Forces. <http://www.navy.ro/en/index.html> (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁶¹ Rövidítések feloldása: UNOCI – United Nations Operation in Côte d'Ivoire; MINUSTAH – United Nations Stabilization Mission in Haiti; UNMIT – United Nations Integrated Mission in East Timor.

28. kép: TR-85 harckocsi.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Romanian_tank.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

31. kép: TAB-77 páncélozott szállító harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cb/TAB-77_APC.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

29. kép: MLI-84 felderítő harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/MLI-84_IFV_on_parade.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

32. kép: M1977 100 mm-es vontatott páncéltörő ágyú.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/63/Batalionul_612_artilerie_antitanc_18.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

30. kép: Larom 122 mm-es rakéta sorozatvető.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d1/LAROM_-_DAC_26410_-_01.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

33. kép: Gepard 35 mm-es önjáró légvédelmi löveg.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/40/Romanian_Gepard_tank.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

34. kép: Tetal II korvett.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/Contraamiral Eusta%C8%9Bi u Sebastian Corvette.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/Contraamiral_Eusta%C8%9Bi_u_Sebastian_Corvette.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

37. kép: IAR-330 támogató helikopter.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1e/IAR-330 Puma SOCAT antitank gunship 2.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1e/IAR-330_Puma_SOCAT_antitank_gunship_2.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

35. kép: Marasesti fregatt.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/M%C4%83r%C4%83C8%99e%C8%99ti frigate.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/M%C4%83r%C4%83C8%99e%C8%99ti_frigate.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

38. kép: IAR-99 kiképzőgép
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6e/725-Avioane IAR.99C Soim-DSC 3038.JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6e/725-Avioane_IAR.99C_Soim-DSC_3038.JPG)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

36. kép: VD-141 aknaszedő hajó.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Romanian River Patrol Crafts.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Romanian_River_Patrol_Crafts.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

39. kép: SA-2 légvédelmi rakétarendszer.
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/75/Romanian SA-2 Volhov missile launch.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/75/Romanian_SA-2_Volhov_missile_launch.jpg)
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.4. Szerbia⁶²

Államforma: Köztársaság

Köztársasági elnök: Tomislav Nikolić

Miniszterelnök: Ivica Dačić

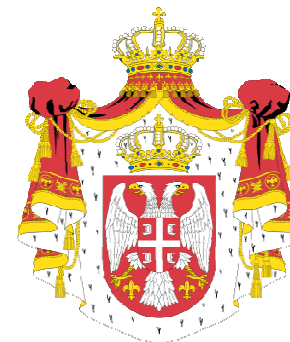
Védelmi miniszter: Aleksandar Vucic

Terület: 77.474 km²

Magyar határ hossza: 151 km

Lakosság: 7.186.862 fő⁶³

Magyar lakosság aránya: 3,53%⁶⁴

3.4.1. Biztonsági helyzet

A második világháborús tapasztalatok megerősítették a délszláv népeket Jugoszlávia újjászervezésében, melyre Josip Broz Tito elnökletével 1945. március 7-én került sor. November 29-én kikiáltották a népköztársaságot, 1946. január 31-én pedig kihirdették az első alkotmányt, amely alapján Jugoszlávia hat köztársaságból álló szocialista föderációként alakul meg. A gazdasági fejlődés 1948-ban, a szovjet-jugoszláv konfliktus kirobbanásával szakadt meg, s csak 1953-tól indulhatott meg újra az ország a fejlődés útján. Az 1950-es években élte Jugoszlávia fénykorát, azonban a hatvanas években a centralizált államszocialista rendszer felbomlása vette kezdetét. Annak ellenére, hogy az országban nőtt a termelékenység, megtört a gazdaság fejlődési üteme, s mivel az etnikai határok egybeestek a fejlettségi határokkal, így a nézetletérésekben egyre több nacionalista tartalom jelent meg. Tito a reformokat addig támogatta, amíg azok nem veszélyeztette a föderáció egyensúlyát. 1971-ben a politikai tisztogatásokkal megfékezte az állam modernizációját, azonban a köztársaságok önállóságát továbbra is elismerte. Annak ellenére, hogy a jugoszláv rendszer a szovjet mintához képest jobban működött, azonban sorsukban megegyeznek, nem volt képes ennyi nemzet akaratát egy államon belül összehangolni. A szövetségi rendszert egyedül Tito központi hatalma volt képes egyben tartani, halála után a vezetés döntésképtelensége káoszhoz vezetett. 1987-ben Milošević került a köztársaság élére, aki a tartományok újraegyesítéséhez fogott. Később a jugoszláv elnöki pozíciót is meg kívánta szerezni, azonban a térségben bekövetkező

⁶² Szerb Köztársaság (szerbül: Република Србија).

⁶³ 2011-es szerb népszámlálási adatok alapján. <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁶⁴ 2011-es szerb népszámlálási adatok alapján. <http://media.popis2011.stat.rs/2012/Nacionalna%20pripadnost-Ethnicity.pdf> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

rendszerváltási hullám nagy hatással voltak a jugoszláv köztársaság függetlenedési törekvésekre, így többen támadták Milošević terveit. Az 1990-1991-es re föderalizáció-konföderáció körüli tárgyalások nem jártak sikerrel, s később ez vezetett a háborúhoz. A tárgyalásokat követően 1991. június 25-én Szlovénia és Horvátország, október 15-én Bosznia-Hercegovina, november 20-án Macedónia kiáltották ki függetlenségüket, 1992. április 27-én pedig Szerbia és Montenegró megalakította a Jugoszláv Szövetségi Köztársaságnak. Június 27-én a hadsereg megtámadta a szlovéniai határállomásokat, mellyel kezdetét vette a délszláv háborúk.⁶⁵

A háború lezárásában nagy szerepe volt az Amerikai Egyesült Államok politikájának, ugyanis a kezdetben passzív USA-nak már nem volt érdeke egy oroszbarát szerb állam létrejötte, így horvát-bosnyák erőket kezdte el támogatni, s a NATO többször hajtott végre légitámadást a szerb állások ellen.⁶⁶

1995-ben a daytoni-megállapodás végleg lezárta a délszláv háborút, s az egykori szövetséges államot két egyenrangú köztársaságra osztotta, melynek 51%-át a Bosznia-Hercegovinai Föderáció, 49%-át a Boszniai Szerb Köztársaság területe adta. Az államot egy háromtagú elnökség vezette, melynek tagjait a horvát, szerb és bosnyák nemzetiségek közül választották.⁶⁷

A béke azonban nem tartott sokáig, ugyanis az 1996-ban kitört koszovói háború, amelyet az 1999. március 24-én megkezdett NATO légitámadások zártak le. Június 12-től a Koszovóban a KFOR katonái őrzik a békét.

2003 és 2006 között Szerbia-Montenegró államszövetség elindul a demokrácia útján, tárgyalásokat kezdtek az Európai Unióval és a NATO-val. 2006-ban Montenegró kiválásával pedig Jugoszlávia végleg megszűnt.

A következő fejezetekben igyekszem bemutatni a már önálló Szerb Köztársaság biztonságpolitikáját meghatározó dokumentumokat, így a 2009-es nemzeti biztonsági stratégiát, valamint a szintén ebben az évben kiadott védelmi stratégiát.

⁶⁵ NÉMETH István (szerk.): *20. századi egyetemes történet. 1. kötet.* Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 434-443.p.

⁶⁶ HOLBROOKE, Richard: *To End a War.* Modarn Library, New York, 1999. 40-41.p.

⁶⁷ JUHÁSZ József (el.al.): *Kinek a békéje?* Zrínyi Kiadó, Budapest, 2003. 166-179.p.

3.4.2. Nemzeti biztonsági stratégia⁶⁸

A 2009-es Szerb Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája a korábbi 2000-es, akkor még Szerbia és Montenegró államközösség Fehér Könyvét váltotta fel. A stratégia főbb pontjai:

Bevezetés

- 1. Biztonsági környezet*
- 2. Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések*
- 3. Nemzeti biztonsági érdekek*
- 4. Nemzeti biztonságpolitika*
- 5. A nemzeti biztonsági rendszer*

Következtetések

A dokumentum bevezetőjében rögzítik, hogy az elmúlt évtizedben a katonai biztonság mellett a gazdasági, energia, társadalmi és környezeti biztonság szerepe felértékelődött. A hidegháborút követően egy globális katonai konfliktus kialakulásának esélye jelentősen csökkent, azonban a biztonság új kihívásaival, kockázataival és fenyegetéseivel továbbra is szembe kell nézni. A globális szinten megjelenő veszélyforrások között a regionális és helyi konfliktusokat, a terrorizmust, a szervezett bűnözést, a tömegpusztító fegyverek elterjedését, az illegális migrációt, a globális klímaváltozást és az energiaforrások növekvő hiányát sorolták fel. Fenti kihívások, kockázatok és fenyegetések alapvető jellemzője, hogy ezek egyre inkább kiszámíthatatlanok, aszimmetrikusak és transznacionális jellegűek.

A Szerb Köztársaság a délkelet-európai térséget tekinti szűkebb értelemben vett biztonsági környezetének és célja a demokrácia, a gazdasági és társadalmi stabilitás, valamint a biztonság megteremtése, amelynek alapja a politikai, gazdasági és más területek való közös együttműködés. A múltban megfigyelhető nemzetek közötti konfliktusok hatással vannak a térségre, és Délkelet-Európa államaiban, különösen a Balkánon még ma is érzékelhető a feszültség. A legjelentősebb problémát az „úgynevezett Koszovói Köztársaság” jelenti, amely a szervezett bűnözés, a korrupció, a kábítószer-, fegyver- és embercsempészet következtében súlyosan veszélyezteti a térség biztonságát. Ilyen körülmények között a folyamatos nemzetközi támogatás és jelenlét jelenthet megoldást, így az ország célja, hogy a térség valamennyi állama járuljon hozzá a közös biztonsághoz, s csatlakozzék az Európai Unióhoz.

⁶⁸

Стратегија националне безбедности Републике Србије.
http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Strategija%20nacionalne%20bezbednosti%20Republike%20Srbije.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

A Szerb Köztársaságban lezajló demokratikus folyamatok és külpolitikai orientációja megerősítette az állam pozícióját, így pozitív hatást gyakorol a térség biztonságára. A Szerb Köztársaság számára a legfőbb veszélyt Koszovó jelenti, amely figyelmen kívül hagyja az alapvető emberi jogokat, megtagadja a szabad mozgáshoz való jogot, a szervezett bűnözés terjesztője, valamint a magántulajdont és a kulturális-történelmi örökséget sem tartják tiszteletben. A jogellenesen kikiáltott függetlenség, a nemzetközi katonai jelenlét negatív hatást gyakorol a Szerb Köztársaság biztonságára, valamint hosszútávú instabilitást eredményez a térségben.

A biztonsági környezetben végbement pozitív változások ellenére a térség fenyegetettsége még mindig jelentős. A Szerb Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája az alábbi kihívásokat, kockázatokat és fenyegetéseket emelte ki: fegyveres agresszió; szeparatista mozgalmak; Koszovó jogellenesen és egyoldalúan kikiáltott függetlensége; fegyveres felkelés; terrorizmus; tömegpusztító fegyverek elterjedése; etnikai és vallási szélsőségek; külföldi titkosszolgálatok jelenléte; szervezett bűnözés; korrupció; a gazdasági fejlődés problémái; energiabiztonság; egyenlőtlen gazdasági és társadalmi fejlődés; a külső és belső menekültek megoldatlan jogi és szociális helyzete; a volt jugoszláv államok közötti befejezetlen demarkációs folyamatok; a természeti erőforrások felelőtlen kiaknázása és a környezet veszélyeztetése; természeti és ipari katasztrófák, valamint a környezetszennyezés; fertőző betegségek terjedése; kábítószer függőség; vallási szekták és kultuszok pusztító tevékenysége; kiberbiztonság; globális klímaváltozás.

A Szerb Köztársaság alapvető nemzeti értékei a következők: a függetlenség; a szuverenitás és területi integritás; a szabadság; az egyenlőség; a béke; a jogállamiság; a demokrácia; az igazságszolgáltatás; az alapvető emberi és szabadságjogok; a nemzeti, faji és vallási egyenlőség; a nemek közötti egyenlőség; a tulajdon sérthetetlensége; valamint a környezetvédelem.

A nemzeti értékek védelmének eléréséhez a Szerb Köztársaság a következő nemzeti érdekeket fogalmazta meg:

- ◇ Fenntartani a Szerb Köztársaság szuverenitását, függetlenségét és területi integritását, valamint a szerb nép és nemzeti kisebbségek nemzeti, kulturális, vallási és történelmi identitását.
- ◇ Fenntartani a belső stabilitást, a jogállamiság, a demokrácia és a demokratikus intézmények fejlődését, valamint elősegíteni az Európai Unióba és más nemzetközi szervezetekbe történő csatlakozást.

- ◇ Az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetek és nemek közötti egyenlőség, a társadalmi igazságosság, az emberi és kisebbségi jogok védelme.
- ◇ A környezetvédelem és a természeti erőforrások megóvása mellett a gazdasági fejlődés biztosítása.
- ◇ Globális és regionális szinten, a békés, stabil és megbízható biztonsági környezet megteremtése érdekében együttműködni a szomszédos államokkal.
- ◇ A nemzetközi rendszer fenntartása és fejlesztése. A Szerb Köztársaság tiszteletben tartja a nemzetközi jogot, az ENSZ Alapokmányát, a Helsinkii záróokmányt és támogatja a viták békés úton történő rendezését.
- ◇ A szerbek közötti kapcsolat erősítése és a szerb kultúra megőrzése.

A nemzeti biztonságpolitika összetevői:

◇ *Külpolitika:*

- a történelemre való tekintettel szoros kapcsolatok fűzik az Oroszországi Föderációhoz, és igyekszik ezen kétoldalú együttműködést tovább erősíteni
- a Szerb Köztársaság célja az Európai Unióhoz való csatlakozás, hogy a térségben tovább erősödjön a biztonság.
- a korábbi konfliktusok és nézeteltérések ellenére a Szerb Köztársaság eltökélt szándéka, hogy visszaállítja a jó kapcsolatokat az Amerikai Egyesült Államokkal.
- továbbra is különös figyelmet szentelnek az egyre mélyülő kínai, indiai és brazil kapcsolatokra.
- mint az „el nem kötelezettek” mozgalmának egyik alapítója, a jövőben erősíteni kívánja a tagországok közötti szoros együttműködést.

◇ *Gazdaságpolitika:*

- a gazdasági fejlődés egyik jelentős feltétele az Európai Unióhoz való csatlakozás.
- a beruházások, az ipari és mezőgazdasági termelés, a technológiai fejlesztés, az intenzív kutatás, az oktatás és a megfelelő munkahelyi körülmények biztosítása viszik előre a gazdaságot.
- csökkenteni kívánja az államadósságot.
- csökkenteni kívánja a munkanélküliek számát.

◇ *Védelempolitika:*

- a Szerb Köztársaság védelempolitikája a védelem és a biztonság integrált és multilaterális megközelítésén alapul

- az állam tagja a NATO Békepartnerségi programjának, ezzel is jelezve, hogy elkötelezett a globális biztonság megteremtésében.
- annak érdekében, hogy hozzá tudjon járulni az európai biztonság megteremtéséhez, az Európai Unióval összhangban alakította ki védelmi rendszerét.
- az ország védelmét és az alkotmányban rögzített egyéb feladatok végrehajtását a Szerb Fegyveres Erők hivatottak ellátni.
- a fegyveres erők irányításában a demokratikus civil kontroll érvényesül.

◇ *Belső biztonságpolitika:*

- védi a demokratikus politikai rendszert, az emberi jogokat, a közrendet, a békét, az állampolgárok vagyonát és a társadalmi értékeket.
- belső fenyegetést jelent a szervezett, a pénzügyi, a gazdasági, és a számítógépes bűnözés; a korrupció; a pénzmosás; az emberkereskedelem; a kábítószer-kereskedelem; a hagyományos és tömegpusztító fegyverek terjedése; valamint a hírszerző tevékenységek.
- a belső biztonság megteremtésében fontos a hatékony együttműködés az állami szervezetek, az egyházak és vallási közösségek, a kisebbség, a média, a civil szervezetek és alakosság között.

◇ *Emberi és kisebbségi jogok védelme:*

- olyan civilizációs értékek, amelyek alapjai a demokratikus államnak.
- a nemzeti kisebbségek számára garantálja az egyéni kollektív jogokat.
- különböző etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitások kölcsönös tiszteletben tartására ösztönöz.
- a Szerb Köztársaság elkötelezett támogatója a nemzeti kisebbségek és anyaországuk közötti együttműködésnek.

◇ *Szociálpolitika:*

- fő célja, hogy maximálisan kielégítse az állampolgárok igényeit.
- további cél a munkanélküliség csökkentése, a munkakörülmények javítása, az oktatás és továbbképzés fejlesztése.
- különös figyelmet szentel a család védelmére.

◇ *Egyéb szakpolitikák:*

- az oktatás, a tudomány, a tudományos munka, a környezetvédelem, a kultúra és az egyéb társadalmi életre kiterjedő tevékenységek harmonizálása az EU szabványokhoz.
- kiemelt figyelmet fordít az egészségügy fejlesztésére.
- óvja a világ kulturális örökségének részét képző szerb nemzeti kultúrát.

3.4.3. Nemzeti katonai stratégia⁶⁹

A Szerb Köztársaság nemzeti katonai stratégiáját 2009-ben adta ki a szerb kormány. A stratégiai dokumentum felépítése a következő:

Bevezetés

- 1. Biztonsági környezet*
- 2. Kihívások, kockázatok és fenyegetések⁷⁰*
- 3. A Szerb Köztársaság védelmi érdekei*
- 4. A Szerb Köztársaság védelempolitikája*
- 5. A Szerb Köztársaság védelmi rendszere*
- 6. Védelmi erőforrások*
- 7. Védelmi tervezés*
- 8. Védelmi költségvetés*

Következtetések

A dokumentum leszögezi, hogy a Szerb Köztársaság nincs kitéve közvetlen katonai támadásnak, ugyanakkor fel kell készülnie a megváltozott biztonsági környezetből fakadó új biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések ellen.

A Szerb Köztársaság védelempolitikai célja legmagasabb nemzeti értékek, az állampolgárok biztonságának megőrzése, valamint a társadalom szabad, demokratikus fejlődésének biztosítása. A Szerb Köztársaság alapvető védelmi érdekei:

- ◇ A Szerb Köztársaság szuverenitásának, függetlenségének és területi épségének, valamint az állampolgárok biztonságának megőrzése.
- ◇ A stabilitás, a biztonság és a kölcsönös bizalom erősítése a térségben.
- ◇ Együttműködés a nemzetközi szervezetekkel és a demokratikus államok intézményrendszereivel.

Az ENSZ tagjaként a Szerb Köztársaság megerősíti abbéli szándékát, hogy tiszteletben tartja az ENSZ Alapokmányból eredő kötelezettségeket és a nemzetközi jog által előírt szabályokat, támogatja az ENSZ további erősödését, illetve a stabilitás, a biztonság és a nemzetközi rend fenntartását. Ez jelzi, hogy nem rendelkezik, és nem fejleszt tömegpusztító

⁶⁹ *Стратегија одбране Републике Србије.*
http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Strategija%20odbrane%20Republike%20Srbije.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁷⁰ Jelen fejezet megegyezik a nemzeti biztonsági stratégia azonos címet viselő fejezetével, így ezen elemek nem kerülnek ismételtlen kifejtésre.

fegyvereket, valamint ezen eszközök terjedésének megakadályozásában is aktívan részt vesz. A daytoni megállapodás aláírójaként tiszteletben tartja és teljesíti szerződésben foglaltakat.

Annak érdekében, hogy a védelempolitika által megfogalmazott érdekeket elérjék, nélkülözhetetlen az állami szervek és a hatóságok összefogása egy stabil, működőképes védelmi rendszer felállításához. A védelempolitika a következő célokat tűzte ki:

- ◇ egy hatékony védelmi rendszer kiépítése;
- ◇ a béke és a biztonsági környezet megóvása;
- ◇ integráció az európai és más nemzetközi szervezetekkel, valamint részvétel a NATO Békepartnerségi Programban.

A dokumentum szerint az alábbi célkitűzések eléréséhez a következő feladatok végrehajtása szükséges:

- ◇ a Szerb Fegyveres Erők professzionális haderővé való átalakítása;
- ◇ a Szerb Fegyveres Erők
- ◇ a polgári védelem megreformálása;
- ◇ a védelmi rendszer hatékony kezelése;
- ◇ részvétel többnemzetiségű műveletekben;
- ◇ részvétel az Európai Biztonság és Védelempolitikában;
- ◇ részvétel a NATO Békepartnerségi Programban.

3.4.4. Haderő

A szerb hadsereg szárazföldi erőkre és légierőre tagozódik, így adják ki a 28.150 fős aktív állományt, amely a 50.150 fő tartalékkal egészül ki.⁷¹ A hadsereg fő erejét négy dandár képezi: 1. gépesített dandár (két gépesített lövészászlóalj, 1 gyalogászlóalj, egy légvédelmi osztály, egy rakéta sorozatvető osztály, egy önjáró tüzérosztály, egy támogató zászlóalj és egy műszaki zászlóalj); 2., 3. és 4. gépesített dandár (két gépesített lövészászlóalj, egy harckocsizó zászlóalj, egy gyalogászlóalj, egy rakéta sorozatvető osztály, egy önjáró tüzérosztály, egy légvédelmi osztály, egy támogató zászlóalj).⁷² A Szerb Fegyveres Erők Parancsnokságának székhelye Belgrade (Belgrád), a Szárazföldi Erők Parancsnokságáé Nis, a négy dandár pedig a következő városokban települ: Novi Sad (Újvidék), Kraljevo, Nis, Vranje. A Légierő Parancsnokság Belgrade-ban székel, a két katonai repülőtér Batajnica-ban és Ladevci-ben található, a légvédelmi rakétadandárnak pedig szintén Belgrade ad otthont.

A NATO és Szerbia között az együttműködés alapját a védelmi és biztonsági ágazat reformtörekvései adják, melynek megvalósulását a 2006-ban létrehozott Védelmi Reform Bizottság felügyeli. A Bizottság segítséget nyújt a szerb kormány számára, hogy melyek azok a területek, amelyek fejlesztésre szorulnak. A fejlesztéseken túl több, a NATO által szervezett projekt is végrehajtásra került, melyek célja a felesleges kézfegyverek, lőszer, robbanóanyagok és gyalogsági aknák megsemmisítése.⁷³

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
212	323	39	515	30	2

4. táblázat: A szerb hadsereg által birtokolt harceszközök száma.⁷⁴

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ fenyegetések elhárítása;
- ◇ területvédelem;
- ◇ megteremti a feltételeket a hadsereg és máshaderőnemek, valamint a védelmi rendszer mozgósításához és fejlesztéséhez;

⁷¹ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 170.p.

⁷² Lásd: 4. melléklet.

⁷³ NATO's relations with Serbia. http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50100.htm (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁷⁴ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 170-171.p.

- ◇ részt vesz a békefenntartó műveletekben, valamint a nemzetközi katonai együttműködésben;
- ◇ támogatást nyújt a polgári hatóságok számára a nem katonai kihívások, kockázatok és biztonsági fenyegetések ellen.⁷⁵

A légierő fő feladatai:

- ◇ légtér ellenőrzése;
- ◇ meggátolja a levegőből érkező fenyegetéseket és megelőzi a váratlan támadásokat;
- ◇ tűztámogatás;
- ◇ részvétel a békefenntartó és nemzetközi műveletekben;
- ◇ természeti katasztrófák elhárítása;
- ◇ katasztrófák és balesetek kezelése.⁷⁶

Szerbia jelenleg nyolc béketámogató műveletben vesz részt mintegy 120 katonával (MONUSCO – 8 fő; UNMIL – 4 fő; UNOCI – 3 fő; UNFICYP – 46 fő; UNIFIL – 49 fő; UNTSO – 1 fő; EUTM Somalia – 5 fő; EUNAVFOR Somalia – 4 fő)⁷⁷

40. kép: A szerb hadsereg hivatalos emblémája.

http://i392.photobucket.com/albums/pp6/SerbianCulture/Serbian%20Army/Emblem_of_Serbian_Armed_Forcesloqew.jpg
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁷⁵ Копнена војска. <http://www.vs.rs/index.php?content=7bc6bb5d-f71a-102b-bdc2-a0672172d7df> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁷⁶ Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана. <http://www.vs.rs/index.php?content=6bda1762-f736-102b-bdc2-a0672172d7df> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁷⁷ Rövidítések feloldása: UNIFIL – United Nations Interim Force in Lebanon; EUTM Somalia – European Union Training Mission Somalia; EUNAVFOR Somalia – European Union Naval Force Somalia.

41. kép: M-84 harckocsi.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/42/M-84_VS.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

42. kép: BOV M-86 páncélozott harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/BOV_VP_2.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

43. kép: M-77 128 mm-es rakéta sorozatvető.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d1/M77_Oganj_1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

44. kép: Orkan 262 mm-es rakéta sorozatvető.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Orkan_II_1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

45. kép: SA-9 önjáró légvédelmi rakétarendszer.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9a/Sa13_Serbia.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

46. kép: SA-16 vállról indítható légvédelmi rakéta.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/eb/SA-16_launcher_and_missile.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

47. kép: IJ-22 Orao vadászbombázó.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cf/IJ-22_Orao_25103_V_i_PVO_VS%2C_september_13%2C_2009.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

50. kép: Mi-17 támogató helikopter.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/84/Mi-17_12551_V_i_PVO_VS_april_7_2012.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

48. kép: G-4 Super Galeb kiképző és vadászbombázó.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/G-4_23732_v_i_PVO_VS.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

51. kép: An-2 szállító repülőgép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/68/An-2TD_71373_V_i_PVO_VS%2C_september_13%2C_2009.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

49. kép: Utva 75 kiképzőgép.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Utva75.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

52. kép: MiG-21 vadászgép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/MiG-21UM_16178_Serbian_Air_Force.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.5. Horvátország⁷⁸

Államforma: Köztársaság

Köztársasági elnök: Ivo Josipović

Miniszterelnök: Zoran Milanović

Védelmi miniszter: Ante Kotromanović

Terület: 56.594 km²

Magyar határ hossza: 329 km

Lakosság: 4.284.889 fő⁷⁹

Magyar lakosság aránya: <1%⁸⁰

3.5.1. Biztonsági helyzet

Horvátország történelme az 1995-ös daytoni megállapodásig szorosan összefügg Jugoszlávia történelmével, amely az előző fejezetben már ismertettem, így eltekintek a politikai fejlődés ismételt bemutatásától.

1995-ben Horvátország elnyerte függetlenségét, azonban a háború következtében az ország keleti fele meglehetősen tönkrement, az infrastruktúra romokban hevert, gazdasága is visszaesett, valamint a háború alatt elkövetett bűnök hatására a nemzetközi közösség elfordult Horvátországtól, így az európai és euroatlanti integrációs törekvések lehetősége megszakadt.

Tudman elnök hivatalba lépésétől kezdve (1992) fokozatosan építette ki saját hatalmi rendszerét, melynek több negatív hozadéka is lett: a többpártrendszeri kormányzás csak elméletben valósult meg, gyakorlatilag a Horvát Demokrata Közösség egy kézben gyakorolta a hatalmat; nem jöhetett létre modern gazdaság; a katonák kezében túl sok hatalom maradt; valamint a regionális politika előtérbe került az EU- és a NATO-politikával szemben.⁸¹

Horvátország a 2000-es választásokat követően indulhatott el a fejlődés útján. 2001-ben aláírták a Stabilizációs és Társulási Folyamatról szóló dokumentumot, 2003-ban beadták a tagsági kérelmüket az Európai Unióba. 2004-ben az Európa Tanács elégedettségét fejezte ki a Horvátország által megtett lépések iránt, és felkérte az Európai Bizottságot, hogy segítse a csatlakozási folyamatot. 2009. április 1-jén a NATO teljes jogú tagjává vált, 2013. július 1-jén pedig elnyerte az Európai Unió tagságát.

⁷⁸ Horvát Köztársaság (horvátul: Republika Hrvatska).

⁷⁹ 2011-es horvát népszámlálási adatok alapján. <http://www.dzs.hr/default.htm> (Letöltés ideje: 2013.)

⁸⁰ 2011-es horvát népszámlálási adatok alapján. <http://www.dzs.hr/default.htm> (Letöltés ideje: 2013.)

⁸¹ BALI Lóránt: *Horvátország történeti kronológiája*. <http://www.balkancenter.hu/pdf=horvatorszag.pdf> (Letöltés ideje: 2013.09.20.)

3.5.2. Nemzeti biztonsági stratégia⁸²

A 2002-ben kiadott nemzeti biztonsági stratégia alapvető célja Horvátország független politikai, gazdasági és szociális fejlődésének biztosítása együttműködve a hozzá hasonló demokratikus értékeket elfogadó országokkal. Ennek a célnak az elérése érdekében a következő feladatokat határozták meg:

- ◇ A biztonsági kockázatok és veszélyek sikeres elhárítása érdekében a biztonsági szektor területén megfelelő politika és intézményrendszer kialakítása, fejlesztése.
- ◇ A nemzetközi szervezetekbe való belépéssel erősíteni a regionális és globális szintű biztonsági környezetet.
- ◇ Gazdaságilag fejlődőképes társadalom kialakítása, amely a biztonsági környezetet képes lesz fenntartani.

A nemzeti értékek a Horvát Köztársaság Alkotmányában kerültek rögzítésre, amelyek a következők: szabadság, egyenlőség, nemzeti és nemzetek közötti egyenlőség, társadalmi igazságosság, emberi jogok tiszteletben tartása, a tulajdon sérthetetlensége, a természet és a környezet megóvása, valamint a demokrácia védelme.⁸³

Az alkotmányban rögzített értékeihez igazodva fogalmazták meg a nemzeti érdekeket:

- ◇ A Horvát Köztársaság szuverenitásának, függetlenségének és területi integritásának, nemzeti identitásának, állampolgárainak élet- és vagyonbiztonságának megóvása.
- ◇ A demokrácia, a jog, a gazdaság, illetve a szociális jólét megőrzése.
- ◇ A biztonsági környezet fenntartása.

A daytoni megállapodás óta a térség biztonsági fenyegetettsége jelentős mértékben csökkent, az államok közötti konfliktusok még ha nem is múltak el teljesen, de elkezdődött egyfajta kölcsönös segítségnyújtás a térség stabilizálása érdekében. További pozitív hatásként értékelhető a térség egyes államainak NATO, illetve EU tagsága, amely nagymértékben hozzájárul a régió biztonságának erősítéséhez. Horvátország értékei és érdekei megegyeznek ezen nemzetközi szervezetek értékrendszerével, így az országnak lehetősége nyílik saját gazdasági fejlődését és állampolgárainak védelmét szavatolni.

⁸² *Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.*
http://www.morh.hr/images/stories/morh_sadrzaj/pdf/strategija%20nacionalne%20sigurnosti%20nn32-02.pdf
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁸³ *Ustav Republike Hrvatske.* <http://www.poslovniforum.hr/zakoni/ustav.asp> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

Annak ellenére, hogy a térség fejlődésnek indult, még jelen vannak a biztonságok fenyegető kihívások és kockázatok, mind regionális, mind globális szinten. Ilyen veszélyforrást jelentenek: a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a szervezett bűnözés, az etnikai és vallási konfliktusok, a nemzetközi terrorizmus.

Horvátország számára a NATO csatlakozás jelentős előrelépést jelentett a kül- és biztonságpolitikájában. Azzal, hogy egy kollektív védelmi szervezet tagja lett, csökkent a térség fenyegetettsége, ezzel párhuzamosan pedig nőtt a biztonság. A tagság egyfajta biztonsági garanciát jelent, amely biztosítja a Horvát Köztársaság politikai, gazdasági és szociális fejlődését.

Az európai és euroatlanti integráció mellett Horvátország jelentős szerepet tulajdonít a regionális együttműködésnek. Horvátország minden szomszédos országgal jó kapcsolatokat ápol, s azokban a kérdésekben, amelyekben nézeteltérések tapasztalhatóak⁸⁴ békés eszközökkel kívánja megoldani. Ezt jelzi az a számtalan együttműködési fórum is, amelynek tagja (pl.: Délkelet-Európai Együttműködési folyamat (SECI), Adria-Ióni Kezdeményezés (AII), Délkelet-Európai Védelmi Miniszterek Fóruma (SEDM) stb.).

⁸⁴ Szlovénia és Horvátország között 1991 óta tart az Adriai-tengerre nyíló tengeri kijáratról szóló határvita. Az Adriai-tenger felségvizei csak Jugoszlávia és Olaszország között voltak kijelölve, a tagköztársaságok ebből kimaradtak, így amikor felbomlott az állam, Szlovénia számára a nyílt vizekre való kijutás kérdése fontos stratégiai kérdéssé vált. A vitának elsősorban gazdasági okai vannak, ugyanis a halászat mellett a talapzat kőolaj és földgáz tartalékokat rejthet. A kérdésben a felek már régóta vitatkoznak, eredmény azonban még nem született, annak ellenére, hogy felállítottak egy nemzetközi döntőbírárságot, amelynek határozatát kötelező érvényűnek fogják tekinteni.

3.5.3. Nemzeti katonai stratégia⁸⁵

A nemzeti biztonsági stratégiában és a nemzeti katonai stratégiában lefektetett alapelvek megóvásának katonai eszköze a Horvát Fegyveres Erők, melynek fő feladatai:

- ◇ a nemzetközi béke és biztonság megóvása, a nemzetközi konfliktusok, veszélyek kialakulásának megakadályozása;
- ◇ a térségben való jelenlét;
- ◇ a béke megőrzésére irányuló műveletek végrehajtása;
- ◇ az állam függetlenségének, területi épségének védelme.

A dokumentum kiemeli, hogy a legtöbb fenyegetés a térség többi államát is veszélyezteti, nekik is érdekük ezen veszélyforrások feltartóztatása; így a közös együttműködés elősegíti a fellépés sikeres végrehajtását. A kétoldalú megállapodások, valamint a NATO-tagság csökkentik a térségben bekövetkező lehetséges katonai támadás esélyét. További biztonságerősítő hatása van a tömegpusztító fegyverek leszerelésében való részvétel, a rendvédelmi szervek munkájának segítése.

Mindezen erővesztések ellenére a térségben jelen vannak a békét fenyegető tényezők, amelyek kezelése komoly feladat elé állítja a fegyveres erőket. A hadseregnek meg kell küzdenie a katonai és nem katonai fenyegetésekkel, fel kell vennie a harcot az új típusú biztonsági kihívásokkal is. Mindezek sikeres megvalósításához nélkülözhetetlen a katonák felszerelésének modernizációja, a vezetők folyamatos továbbképzése, valamint a haditechnikai eszközök korszerűsítése. A stratégiában lefektetik, hogy a kis létszámú horvát haderő képes legyen a jövőben is az új biztonsági fenyegetések kezelésére, nélkülözhetetlen ezen három terület folyamatos fejlesztése.

⁸⁵

Strategija
http://www.morh.hr/images/stories/morh_sadrzaj/pdf/strategija%20obrane%20nn33-02.pdf
2013.08.14.)

obrane

Republike

Hrvatske.

(Letöltés ideje:

3.5.4. Haderő

Horvátország hadseregének létszáma 18.600 fő, amely három haderőnem között oszlik el: szárazföldi erők 11.400 fő, haditengerészet 1.850 fő, légierő 3.500 fő, valamint háború idején további 21.000 tartalékos katonát tudnak mozgósítani.⁸⁶ Zágrábban található a Fegyveres Erők Parancsnoksága (a horvát hadsereg szervezeti felépítését (lásd.: 5. melléklet), a Szárazföldi Erők Parancsnoksága és a Légierő Parancsnoksága. A horvát légierőhöz négy repülőbázis tartozik, melyek Zágráb, Pula, Split és Zadar (Zára) városában települnek. A Haditengerészeti Parancsnokság Spliten található. A tengerparton hat haditengerészeti kikötőből (Split, Dubrovnik, Pula, Ploče, Šibenik, Lastovo) látják el a két felügyeleti körzet (Észak és Dél) ellenőrzését végzik.

Horvátország 2009-es NATO csatlakozását követően minden erejével azon volt, hogy megfeleljen a katonai szervezet elvárásainak. Ennek érdekében a teljes védelmi szektoron reformokat hajtottak végre: a hadsereg létszámát lecsökkentik, a haditechnikai eszközöket pedig igyekeznek korszerűsíteni. Azonban a harckocsik, repülőgépek és légvédelmi rendszerek helyett a gyalogsági fegyverek modernizálására fordítanak nagyobb hangsúlyt.⁸⁷

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
72	103	138	1.436	-	-

5. táblázat: A horvát hadsereg által birtokolt harceszközök száma.⁸⁸

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ A Horvát Köztársaság elleni agresszió megakadályozására alkalmas haderő fenntartása;
- ◇ Nem hagyományos katonai fenyegetések elleni fellépés;
- ◇ Nemzetközi műveletekben, humanitárius segítségnyújtásban való részvétel;
- ◇ A Szövetséges Erők támogatása;
- ◇ A rendvédelmi szervek támogatása;
- ◇ A NATO 5. cikkelyéből eredő kötelezettségek végrehajtása.⁸⁹

⁸⁶ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 120.p.

⁸⁷ Megkezdődött a horvát haderőreform. <http://www.honvedelem.hu/cikk/14781> (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁸⁸ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 120-121.p.

⁸⁹ HKOV – OPĆENITO. [http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=776&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=776&Uvf]=4) (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

A légierő fő feladatai:

- ◇ A légtér ellenőrzése;
- ◇ Szárazföldi és tengeri támadás vagy védelem esetén a hadászati légi fölény megszerzése;
- ◇ Segítségnyújtás természeti katasztrófák esetén;
- ◇ Kutatás-mentési műveletek.⁹⁰

A haditengerészet fő feladatai:

- ◇ Az Adriai-tengeren és a part mentén hajózó vízi járművek ellenőrzése;
- ◇ A tengeri határok biztosítása;
- ◇ A Békepartnerségi Program keretében vállalt kötelezettségek végrehajtása a Földközi-tengeren.⁹¹

A horvát hadsereg jelenleg 472 katonája vesz részt a következő nemzetközi műveletekben: UNFICYP 2 fő; UNIFIL 1 fő; KFOR 19 fő; ISAF 332 fő; UNDOF 96 fő; UNMOGIP 9 fő; MINURSO 7 fő; UNSMIS 1 fő; UNMIL 2 fő; ATALANTA 3 fő.⁹²

53. kép: A horvát hadsereg hivatalos emblémája.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1f/Osrh.jpg>
(Letöltés ideje:2013.08.14.)

⁹⁰ HRZ I PZO – OĆENITO. [http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=777&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=777&Uvf]=4) (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁹¹ HRM – OĆENITO. [http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=770&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=770&Uvf]=4) (Letöltés ideje: 2013.08.23.)

⁹² Rövidítések feloldása: UNDOF – United Nations Disengagement Observer Force; UNMOGIP – United Nations Military Observer Group in India and Pakistan; UNSMIS – United Nations Supervision Mission in Syria.

54. kép: M-84 harckocsi.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/01/M-84_DanOSRH2011.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

57. kép: BOV VP páncélozott harcjármű
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3a/BOV_BSD_%282%29.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

55. kép: BTR-50 páncélozott harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d1/BTR-50P_Amfibija.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

58. kép: 40 mm-es L70 Bofors légvédelmi géppágyú.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1a/Bofors-40-L70-hatzerim-2-1.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

56. kép: D-30 122 mm-es tarack.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/D-30J_howitzzer.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

59. kép: 9K111 Fagot.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/POLK_9K111_Fagot.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

60. kép: OB-02 Solta járőrhajó.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Ob-02_%C5%A0olta.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

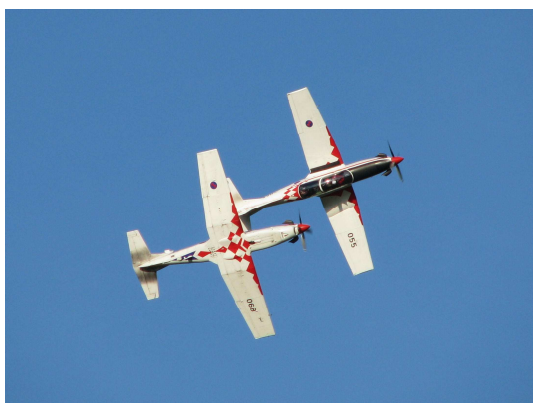
63. kép: CL-415 tűzoltógép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9a/Canadair_CL-415_Filling.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

61. kép: RTOP-41 Vukovar rakétás gyorsnaszád.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Rubni_pozdrav_na_RTOP-41.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

64. kép: Mi-8 szállító helikopter.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/MIL_Mi_8MTV_1_111209_3.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

62. kép: PC-9M iskolagép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0e/Krila_Oluje_Karlovac_2009_14.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

65. kép: Bell 206 mindenés helikopter.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/34/Bell_206_111209_1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.6. Szlovénia⁹³

Államforma: Köztársaság

Köztársasági elnök: Borut Pahor

Miniszterelnök: Janez Janša

Védelmi miniszter: Aleš Hojs

Terület: 20.273 km²

Magyar határ hossza: 102 km

Lakosság: 1.992.690 fő⁹⁴

Magyar lakosság aránya: ~0,5%⁹⁵

3.6.1. Biztonsági helyzet

Szlovéniában 1945. május 15-én ért véget a második világháború, ezt követően pedig Jugoszlávia tagállamaként folytatta politikai útját. Az 1947-es párizsi békeszerződésben foglaltak alapján visszakapta a még Olaszország által elcsatolt területeinek döntő többségét. Tito uralma alatt az állam gazdasági fejlődése elképzelhetetlen volt, ugyanis a saját maga által megtermelt javak döntő hányada – a központi elosztás következtében – elhagyta az országot. 1974-ben kiadott szövetségi alkotmány igyekezett a tagköztársaságok függését enyhíteni, a pénzügy és a hadügy azonban továbbra is a szövetségi állam felügyelete alá tartozott.

A változást olyan nemzetközi események indították el, mint Tito halála és Gorbacsov enyhülési politikája. Kihasnálva a közép- és kelet-európai államok függetlenedési hullámát, Szlovénia is hasonló célkitűzéseket fogalmazott meg. 1989 februárjában megalakult az első nem kommunista párt. Még 1989-ben a szlovén kormány kijelentette az állam függetlenségi szándékát, s a következő évben Szlovén Köztársaságra változtatták az állam nevét. 1990 nyarán kimondták az ország teljes szuverenitását, melyet a decemberben megtartott népszavazás is megerősített (88%-os támogatottság). 1991. június 25-én kikiáltották a Szlovén Köztársaság függetlenségét, az év végén (december 23.) pedig elfogadták a szlovén alkotmányt. Az új állam nemzetközi elismerésére nem kellett sokat várni, ugyanis Európa legtöbb állama már 1992 januárjára elismerte a volt Jugoszláv tagköztársaság függetlenségét.

⁹³ Szlovén Köztársaság (szlovénül: Republika Slovenija).

⁹⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/si.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

⁹⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/si.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

A függetlenedést és a nemzetközi elismerést követően megkezdődött Szlovénia európai és euroatlanti integrációja. 1992-ben az EBESZ-be, 1993-ban az Európa Tanácsba nyert tagfelvételt; 2004 márciusában a NATO, május 1-jén az Európai Unió tagjává vált; 2010. július 21-én a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe nyert tagságot.

Szlovénia esetében a főbb biztonságpolitikai dokumentumok a következők: a 2006-os Katonai Doktrína, a 2009-es védelmi szektor stratégiai felülvizsgálata, a 2010-es Nemzeti Biztonsági Stratégia, valamint az idei évben (2013) kiadott Védelmi Stratégia. Ezek közül az érvényben lévő Nemzeti Biztonsági Stratégiát és a Védelmi Stratégiát fogom részletesebben bemutatni.

3.6.2. Nemzeti biztonsági stratégia⁹⁶

A Szlovén Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája a nemzetbiztonsági terület alapvető iránymutatója. Meghatározza az állami érdekeket, a nemzeti biztonsági célokat, elemzi a biztonsági környezetet és a biztonsági fenyegetések forrásait, konkrét válaszokat ad a biztonsági fenyegetésekre, valamint meghatározza az állam működési rendszerét és szervezetét a nemzetbiztonság területén.

A dokumentum az Szlovén Köztársaság Alkotmányán, az emberi és alapvető szabadságjogok, a demokrácia, valamint a jogállamiság elvén alapszik. Figyelembe veszi a nemzetközi szerződéseket és a nemzetközi jog elveit.

A nemzeti biztonsági érdekek és célok végrehajtása hozzájárul az állampolgárok jólétéhez és társadalmi fejlődéséhez, a nemzeti biztonság megőrzéséhez. A stratégia a következő érdekeket fogalmazza meg: a Szlovén Köztársaság függetlenségének, szuverenitásának és területi integritásának megőrzése; a nemzeti identitás és kultúra megóvása; valamint a szlovén nemzet nemzetközileg is elismert határainak védelme. A nemzeti érdekeket a stratégia a következő értékek alapján fogalmazta meg: béke, biztonság, demokrácia, emberi és alapvető szabadságjogok. A Szlovén Köztársaság nemzeti érdekeit önállóan, regionális kétoldalú megállapodásokkal, valamint az ENSZ, EU, NATO és más nemzetközi szervezetek keretein belül kívánja elérni.

Tekintve, hogy a Szlovén Köztársaság szárazföldi és tengeri ország is egyben, továbbá a növekvő globalizáció és az erősödő nemzetközi kapcsolatok is hatással vannak rá, európai helyzete egyedinek tekinthető. A Szlovén Köztársaság területén található a közép-európai, a dél-európai és a mediterrán térség, így az ország politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális előnyöket élvezhet, azonban bizonyos biztonsági kockázatok is elérik az országot.

Ilyen kockázatnak, kihívásnak és fenyegetésnek tekintik globális szinten: a globális klímaváltozás, a gazdasági válság; nemzetközi szinten: a terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a szervezett bűnözés, az illegális migráció, a kibertámadás, külföldi titkosszolgálatok tevékenysége, hagyományos katonai fenyegetés; nemzeti szinten: emberi élet, tulajdon és a gazdaság ellen irányuló bűncselekmények, természeti katasztrófák, természeti erőforrások (ivóvíz, élelmiszer) kimerülése.

A stratégia következő részében ezen fenyegetésekre kínál alternatív megoldásokat. Végezetül bemutatásra kerül a megoldásokat tervező és végrehajtó szervezetek struktúrája.

⁹⁶ Resolution on the National Security Strategy of the Republic of Slovenia. http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/RSNV2010_slo_en.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.6.3. Védelmi stratégia⁹⁷

A szlovén a nemzeti biztonsági stratégiára épülő védelmi stratégia bevezető fejezeteiben ismertetésre kerülnek az állam értékei és érdekei, a biztonsági környezetből eredő kockázatok, kihívások és fenyegetések. Ezt követően felsorolásra kerülnek a védelmi stratégia alapelvei:

- ◇ Átfogó és hatékony védelmi képességek
- ◇ Szolidaritás és a terhek arányos elosztása a kihívások sikeres kezelése érdekében
- ◇ Az állam képességeinek megfelelő nemzetközi műveletekben való részvétel
- ◇ Együttműködés más államokkal
- ◇ A védelmi erőforrás hatékony kezelése

A védelmi szektor területén a dokumentumban a következő állami célkitűzések kerültek rögzítésre:

1. Gondoskodni a megfelelő katonai képességek meglétéről.
2. A katonai és más fenyegetések sikeres elhárítása érdekében a kollektív védelem és biztonsági rendszerek mellett a saját erők képességeinek fejlesztése.
3. Gondoskodni a védelmi szektor folyamatos működéséről, annak érdekében, hogy hatékony válaszra legyen képes a fenyegetésekkel szemben.
4. A két- és többoldalú együttműködési keretek megerősítése a védelmi szektorban a szövetséges és baráti államokkal, a ENSZ, a NATO, az EU és az EBESZ szervezetével.
5. Béketeremtő és békefenntartó műveletekben való részvétel a biztonság és stabilitás elősegítése érdekében szerte a világon, különös tekintettel a délkelet-európai térségre.
6. A hadsereg társadalmi megítélésének javítása.

⁹⁷ Defence Strategy of the Republic of Slovenia.
http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/OSRS_2013.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.6.4. Haderő

A szlovén hadseregnél egyedül a szárazföldi haderőnem figyelhető meg, ezen belül található a haditengerészeti és a légierő komponens, amelyek csak kis létszámban működnek. Így a hadsereg aktív állománya 7.600 fő és további 1.700 fő tartalékost számlálnak.⁹⁸ A szárazföldi erők összesen három gépesített gyalogos zászlóaljból, egy tüzérosztályból, egy vegyvédelmi zászlóaljból, egy felderítő zászlóaljból és egy híradó zászlóaljból áll. A Fegyveres Erők Parancsnoksága Ljubljánában (a szervezeti felépítést lásd.: 6. melléklet), az 1. és a 72. dandár Ljubljánában, valamint Mariborban települnek. Az ország két katonai reptere Brnik-ben és Cerklje-ben, az egyetlen haditengerészeti kikötő pedig Koperben található.

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
45	-	115	74	-	-

6. táblázat: A szlovén hadsereg által birtokolt harceszközök száma.⁹⁹

Szárazföldi komponens:

- ◇ Megtervezni, megszervezni, irányítani és ellenőrizni az alárendelt egységek működését;
- ◇ Harcoló és harc kiszolgáló erők fenntartása;
- ◇ Nemzetközi műveletekben való részvétel;
- ◇ Védelmi és mentési feladatokban való részvétel.¹⁰⁰

Légierő komponens:

- ◇ Részvétel a nemzetközi műveletekben;
- ◇ Befogadó nemzeti támogatás;
- ◇ A légtér védelme.¹⁰¹

⁹⁸ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 173.p.

⁹⁹ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 173-174.p.

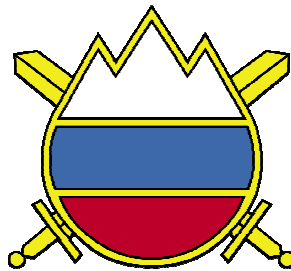
¹⁰⁰ 1st Brigade. <http://www.slovenskavojska.si/en/structure/1st-brigade-command/> (Letöltés ideje: 2013.08.24.)

¹⁰¹ 15th Wing Command. <http://www.slovenskavojska.si/en/structure/air-defence-and-aviation-brigade-command/> (Letöltés ideje: 2013.08.24.)

Haditengerészeti komponens:

- ◇ Készenlét biztosítása a part menti vizeken;
- ◇ Katonai vezetés és irányítás kiépítése;
- ◇ Aknamentesítés;
- ◇ Hadihajók elleni műveletekben való részvétel;
- ◇ Részvétel a saját és szövetséges kikötők, katonai létesítmények védelmében;
- ◇ A part menti vizeken előforduló lehetséges fenyegetések azonosítása;
- ◇ A part menti vizeken történő balesetekben történő segítségnyújtás;
- ◇ Befogadó nemzeti támogatásban való részvétel.¹⁰²

A szlovén hadsereg a következő külföldi missziókban vesz részt: ISAF 58 fő, KFOR 307 fő, EUTM 3 fő, UNIFIL 14 fő, UNTSO 5 fő, ALTHEA 11 fő.

66. kép: A szlovén hadsereg hivatalos emblémája.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b9/Sign_of_Slovenian_Army.svg/200px-Sign_of_Slovenian_Army.svg.png
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹⁰² 430th Naval Division. <http://www.slovenskavojska.si/en/structure/430th-naval-division/> (Letöltés ideje: 2013.08.24.)

67. kép: M-84 harckocsi.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/t_154c13bc2f.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

70. kép: TN-90 155 mm-es ágyútarack.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/h_736aaa786f.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

68. kép: Roland II. önjáró légvédelmi rakétarendszer.
<http://www.slovenskavojska.si/en/armament-and-equipment/artillery-and-air-defence/roland-ii-missile-system/>
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

71. kép: Valuk páncélozott szállító harcjármű.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/v_167335dc39.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

69. kép: Iglá vállról indítható légvédelmi rakéta.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/i_00968d9a91.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

72. kép: M-55 S harckocsi.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/t_8f216cf9b1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

73. kép: L-410 szállítógép.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/t_4bed1143d9.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

76. kép: AS-532AL mindenes helikopter.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/c_df40897148.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

74. kép: PC-9 oktató repülőgép.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/p_e977137b75.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

77. kép: Bell 412 mindenes helikopter.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/b_6761ff9f13.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

75. kép: PC-6 szállítógép.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/p_c8f2a77d2b.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

78. kép: Super Dvora űrhajó.
http://www.slovenskavojska.si/typo3temp/pics/a_fb6f008c72.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.25.)

3.7. Ausztria¹⁰³

Államforma: Szövetségi köztársaság

Szövetségi elnök: Heinz Fischer

Kancellár: Werner Faymann

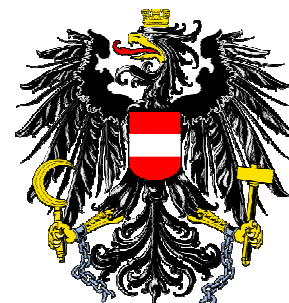
Védelmi miniszter: Gerald Klug

Terület: 83.871 km²

Magyar határ hossza: 366 km

Lakosság: 8.221.646 fő¹⁰⁴

Magyar lakosság aránya: <3%¹⁰⁵

3.7.1. Biztonsági helyzet

Ausztria esetében a következő dokumentumokat kell kiemelni, mint az osztrák biztonságpolitikát meghatározó stratégiák: a 2013-as Osztrák biztonsági stratégia; valamint a 2012-es Fehér Könyv.

A második világháborút követően Ausztria politikailag, katonailag és gazdaságilag is romokban hevert, a szövetséges hatalmak közel egy évtizedig katonai megszállás alatt tartották, fővárosát pedig négy megszállási övezetre osztották.¹⁰⁶

Az ország az 1955. május 15-én aláírt Osztrák Államszerződéssel vált függetlenné, amelyben „A Szövetség és a Társult Hatalmak elismerik, hogy újra létrejött Ausztria szuverén, független és demokratikus állam.”¹⁰⁷ Ugyanebben a dokumentumban maximalizálták az osztrák hadsereg létszámát, határozták meg az összetételét és a rendelkezésre álló fegyverek számát. Az ország jogilag csak 1955. október 26-án kiadott Szövetségi Alkotmánytörvényt követően vált semlegessé, amelyben „A Nemzeti Tanács elhatározta: I. cikk (1) Más államoktól való függetlenségének, valamint területi sérthetlenségének megőrzése érdekében Ausztria önként kinyilvánítja semlegességét. Ausztria ezt valamennyi rendelkezésre álló eszközzel fenn fogja tartani és meg fogja védeni. (2) Ausztria a fent említett célok érdekében a jövőben nem fog csatlakozni egy katonai

¹⁰³ Osztrák Köztársaság (németül: Republik Österreich).

¹⁰⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/au.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹⁰⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/au.html> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹⁰⁶ STOURZH, Gerald: *Geschichte des Staatsvertrages 1945-55*. Styria, Graz, 1980. 123.p.

¹⁰⁷ „The Allied and Associated Powers recognize that Austria is re-established as a sovereign, independent and democratic State.” Austrian State Treaty. <http://www.dipublico.com.ar/english/state-treaty-with-annexes-and-maps-for-the-re-establishment-of-an-independent-and-democratic-austria-signed-at-vienna-on-15-may-1955/> (Letöltés ideje: 2013.02.15.)

*szövetséghez sem, illetve nem engedélyezi a területén történő külföldi katonai bázisok létrehozását. II. cikk. Ezen irányelv végrehajtása a szövetségi kormány feladata.”*¹⁰⁸

Ausztria neutralitása nem azonos a passzív külpolitikával. Ezt az aktivitást jelzi a nemzetközi szervezetekhez való csatlakozás. 1955-ben az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez; 1956-ban az Európa Tanácshoz csatlakozott; 1960-ban alapító tagja volt az Európai Szabadkereskedelmi Társulásnak. Az Európai Unió teljes jogú tagja 1991. január 1-jén lett, és ahogy azt a közös kül- és biztonságpolitikához, illetve közös biztonság- és védelempolitikához fűződő viszonya is mutatja, a nemzetközi szervezetekkel fenntartott kapcsolatai nélkülözhetetlenek az ország számára. Bár az Észak-atlanti Szerződés Szervezetébe való belépést tiltja a semlegességi törvény, a Békepartnerségi Programhoz való csatlakozás jelzi, hogy az ország nem kíván teljesen elzárkózni a katonai szervezettől, s amely komoly kétségeket vet fel az állam semlegességi politikáját illetően.

Azzal, hogy Ausztria aláírta a Békepartnerségi Program szerződését, vállalta a benne foglalt katonai rendelkezések teljesítését,¹⁰⁹ azonban az évtizedek óta tartó biztonságpolitikai dilemma továbbra is kiemelt helyet foglal el az osztrák pártok politikájában. A kérdés, amely a politikai pártokat két táborra osztja, az a neutralitás és a NATO-hoz való csatlakozás kérdésköre. A mindenkori politikát azonban továbbra is a társadalom befolyásolja, azáltal hogy a semlegességre, mint biztonságot megőrző tényezőként tekintenek.¹¹⁰

¹⁰⁸ „Der Nationalrat hat beschlossen: Artikel I. (1) Tum Zwecke der dauernden Bahaftung seiner Unabhängigkeit nach außen und zum Zwecke der Unverletzlichkeit seines Gebietes erklärt Österreich aus freien Stücken seine immerwährende Neutralität. Österreich wird diese mit allen ihm zu Gebote stehenden Mitteln Aufrechterhalten und verteidigen. (2) Österreich wird zur Sicherung dieser Zwecke in aller Zukunft keinen militärischen Bündnissen beitreten und die Errichtung militärischer Stützpunkte fremder Staaten auf seinem Gebiete nicht zulassen. Artikel II. Mit der Vollziehung dieses Bundesverfassungsgesetzes ist die Bundesregierung betraut. Bundesverfassungsgesetz vom 26. Oktober 1955 über die Neutralität Österreichs. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1955_211_0/1955_211_0.pdf (Letöltés ideje 2013.02.15.)

¹⁰⁹ *The NATO handbook: 50th anniversary edition*. Office of Information and Press NATO, Brussel, 1998. 88.p.

¹¹⁰ MICHAL-Misak, Sylvia – DORSCH, Monique – STRUNZ, Herbert: *Perspektiven der österreichischen Neutralität*. Frankfurt am Main, Wien, 2005. 13.p.

3.7.2. Osztrák biztonsági stratégia¹¹¹

A 2013-ban elfogadott osztrák biztonsági stratégia leszögezi, hogy az Osztrák Köztársaság erős értékekre épül. Ezek az alapvető értékek képezik a politikai intézkedések és a biztonságpolitika alapját. Ezen értékek közé tartozik az alapvető emberi és szabadságjogok tiszteletben tartása, a plurális demokrácia mellett való elkötelezettség, a jogállamiság és a hatalmi ágak szétválasztása. Az Osztrák Köztársaság minden ember iránt tiszteletet tanúsít és védi méltóságukat etnikai, vallási vagy ideológiai sokszínűségük ellenére.

Ausztria számára az európai integráció kiemelt helyen szerepel, ugyanis már az első sorokban megjelenik egy fontos tételmondat, miszerint az osztrák biztonság szorosan összefügg az Európai Unió biztonságával.

A Kelet és Nyugat szembenállása megszűnt, így lehetőség nyílik az összefogásra és közösen kialakítani egy olyan jövőt, ahol a béke, a szabadság, a biztonság és az igazságosság érvényesül. Az osztrák biztonságpolitikát négy jelzővel illeti: átfogó, integrált, proaktív és a szolidaritás elvén alapszik. A 21. századi osztrák biztonságpolitika nemzeti, európai és nemzetközi szinten a következő célokat fogalmazza meg:

- ◇ Ausztria lakosságának, valamint az Európai Unió biztonságának erősítése.
- ◇ A veszélyforrások kialakulásának megakadályozása.
- ◇ A fenyegetések elleni védelem és azok kezelése.

A stratégia nem valószínűsíti egy Ausztria elleni katonai támadást, ugyanakkor kiemeli, hogy az Európai Unióban egyre inkább érezhetőek az új típusú kihívások, kockázatok és fenyegetések, melyek közül a következőket említi a dokumentum: nemzetközi terrorizmus; tömegpusztító fegyverek elterjedése; határokon átnyúló szervezett bűnözés; természeti erőforrások kimerülése; regionális konfliktusok; illegális migráció; környezetbiztonsági kihívások.

A fent említett fenyegetések ellen a dokumentum felhívja a figyelmet, hogy csak is együttes erővel lehet fellépni, ezért a nemzetközi szervezethez (ENSZ, NATO, EU, EBESZ, ET) való csatlakozás Ausztria számára jelentős előnyökkel jár, természetesen ez azonban az ország számára is kötelezettségekkel jár. Továbbá a regionális együttműködésre is nagy szükség van annak érdekében, hogy a térség biztonsága továbbra is stabil maradjon.

¹¹¹ Österreichische Sicherheitsstrategie. <http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=52099> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.7.3. Összhaderőnemi doktrína¹¹²

Az Osztrák Fegyveres Erők (Bundesheer) feladatait az Alkotmány és a Honvédelmi törvény mellett az Összhaderőnemi doktrína határozza meg, melyek a következők:

- ◇ az állam függetlenségének, területi épségének megőrzése, a lakosság biztonságának megóvása;
- ◇ az állam belső biztonságának fenntartása;
- ◇ a nemzetközi válságkezelő és békefenntartó műveletekben való aktív szerepvállalás;
- ◇ természeti katasztrófák és ipari balesetek esetén segítségnyújtás.

A politikai vezetés által meghatározott feladatok végrehajtása érdekében a hadsereg két haderőnemre tagozódik, s tekintve, hogy egy katonai támadás lehetősége megszűnt a létszámot folyamatosan csökkentik, a katonák képességeit azonban folyamatosan fejlesztik. A képességfejlesztés érdekében létrehoztak egy, a modernizációt felügyelő bizottságot, amely három területen ellenőrzi a hadsereg fejlesztését:

- ◇ a hadsereg, harceszközök fejlesztését;
- ◇ a katonai objektumok modernizálását;
- ◇ és a védelmi költségvetés megfelelő elosztását.

¹¹² *Militärstrategisches Konzept des Österreichischen Bundesheeres.*
http://www.miles.ac.at/campus/iep/pdf/08_BMLVS_MSK_german.pdf (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3.7.4. Haderő

Az Osztrák Szövetségi Hadsereg állományát a 2013-as év adatai alapján 23.250 aktív és 176.450 tartalékos katona alkotja.¹¹³ A 2013. január 20-án tartott osztrák népszavazás¹¹⁴ eredményeként Ausztria továbbra is azon hat EU-tagállam¹¹⁵ közé fog tartozni, ahol sorkötelezettség van érvényben. A Bundesheer fő erejét két gépesített és két gyalogsági dandár adja. A 3. és 4. gépesített dandár egy harckocsi zászlóaljból, egy gyalogsági zászlóaljból, egy gépesített zászlóaljból, egy logisztikai zászlóaljból, egy tüzérosztályból áll és a 3. gépesített dandár kiegészül még egy utász zászlóaljjal. A 6. és 7. gyalogsági dandár felépítése: három gyalogsági zászlóalj, egy támogató zászlóalj, egy utász zászlóalj, egy vegyvédelmi század, valamint a 7. gyalogsági dandár kötelékébe tartozik egy felderítő tüzérosztály is.¹¹⁶

Az Osztrák Fegyveres Erők Parancsnoksága Grazban, a közvetlen alárendeltségébe tartozó négy dandár Mauternben (3. gépesített dandár), Ebelsbergben (4. gépesített dandár), Absamban (6. gyalogsági dandár) és Klagenfurtban (7. gyalogsági dandár) települ. A Légi Támogató Parancsnokságnak Hörsching, a Légtérellelőrző parancsnokságnak pedig Salzburg ad otthont.

A hidegháborút követően Európa államai nagy változáson mentek keresztül, a NATO és EU bővítési folyamatok fontos szerepet játszottak a térség átalakításában. Ausztria az EU és a NATO PfP tagsággal kötelezettséget vállalt, hogy szövetségeseivel a békét szolgálja. Részen a nemzetközi szervezetekhez való csatlakozás következtében hajtották végre 2010-ben az osztrák haderőreformot. A reformok hatására bekövetkezett változások: a hadsereg létszámának drasztikus csökkenése, a szervezeti struktúra átalakítása, valamint a katonai szolgálati idő lerövidítése volt.¹¹⁷

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
56	112	94	156	15	-

7. táblázat: Az osztrák hadsereg által birtokolt harceszközök száma.¹¹⁸

¹¹³ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 113.p.

¹¹⁴ *Austrians vote to keep compulsory military service.* <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21110431> (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

¹¹⁵ Ausztria mellett Cipruson, Észtországbán, Finnországbán, Görögországbán és Norvégiában van sorkatonai szolgálat.

¹¹⁶ Lásd: 7. melléklet.

¹¹⁷ *Bundesheer-Reform 2010.* http://www.bmlv.gv.at/facts/management_2010/index.shtml (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

¹¹⁸ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 113-114.p.

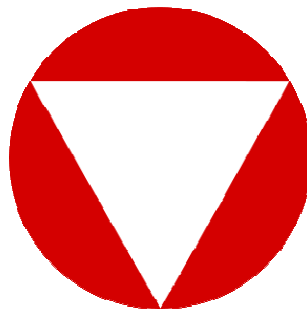
A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Az alkotmányos keretek között létrehozott intézmények és a lakosság demokratikus szabadságjogainak védelme;
- ◇ Az országon belüli rend és biztonság fenntartása;
- ◇ Természeti katasztrófákban való segítségnyújtás.¹¹⁹

A légierő fő feladatai:

- ◇ A légtér szuverenitásának fenntartása;
- ◇ Felderítés, szállítás, kapcsolattartás és a szárazföldi erők harci támogatása;
- ◇ Hazai és külföldi gyors segítségnyújtás.¹²⁰

Jelenlegi osztrák missziós szerepvállalás: EUMM 4 fő; UNFICYP 4 fő; ISAF 3 fő; UNDOF 373 fő; UNTSO 6 fő; EUSEC 1 fő; MINURSO 2 fő; UNIFIL 155 fő; UNOWA 1 fő; RACVIAC 1 fő; KFOR 368 fő; EUFOR Althea 306 fő.¹²¹

79. kép: Az osztrák hadsereg hivatalos emblémája.
<http://www.doppeladler.com/oebh/ral7013.htm>
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹¹⁹ *Tasks of the Austrian Armed Forces.* <http://www.bmlv.gv.at/english/forces/tasks.shtml> (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

¹²⁰ *The Austrian Air Force - In the Past and Today.* <http://www.bmlv.gv.at/english/forces/airforce.shtml> (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

¹²¹ Rövidítések feloldása: EUMM – European Union Monitoring Mission; EUSEC – European Union Security Sector Reform Mission; UNOWA – United Nations Office for West Africa; RACVIAC – Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Center.

80. kép: Leopard 2A4 harckocsi.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/ff/Leopard_2A4_Austria_4.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

81. kép: Pandur páncélozott szállító harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ae/Radpanzer_Pandur_Austria_3.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

82. kép: Ulan gyalogsági harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c2/Sch%C3%BCtzenpanzer_Ulan_SPz_3.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

83. kép: SK-105 könnyű harckocsi.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/GuentherZ_2006-08_12_0891_Jagdpanzer_Kuerassier_OeB_H.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

84. kép: M-109 155mm-es önjáró tarack.
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/M109-beyt-hatotchana-1.jpg>
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

85. kép: Dingo II. páncélozott szállító harcjármű.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3f/ATF_Dingo_2_Austria_1.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

86. kép: EF-2000A vadászgép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c2/Eurofighter_Typhoon_AUT.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

89. kép: OH-58B felderítő helikopter.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/OH-58D_1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

87. kép: C-130K szállítógép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/58/C-130K_Austria.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

90. kép: PC-7 oktató repülőgép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/PC-7_Viper.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

88. kép: Saab-105 oktató repülőgép.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/51/Austrian_Saab_105.JPG
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

91. kép: Bell-212 helikopter.
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8e/%C3%96BH_Bell212_Landeck_Abflug1.jpg
 (Letöltés ideje: 2013.08.26.)

4. A környező államok stratégiai dokumentumainak összevetése

A stratégiai dokumentumok elemzését és értékelését követően jelen fejezetben összegzem azon megállapításaimat, amelyeket az eddigi fejezetekben államokra lebontva tártam az olvasó elé. Az összehasonlítást négy területen kívánom vizsgálni, ezek: a nemzeti értékek, a nemzeti érdekek, az országot fenyegető tényezők, valamint a globális és regionális szervezetekhez való csatlakozásuk.

Egy állam nemzeti értéke nem más, mint azoknak az elveknek az összessége, amelyek kihatnak a társadalom és a politika kapcsolatára. Amennyiben valamely érték megváltozik vagy megszűnik, az kihat a politikai rendszer működésére.

A legalapvetőbb nemzeti értékek a szabadság, béke, egyenlőség, demokrácia, függetlenség, azonban minden állam a politikai berendezkedésétől függően alakítja ki ezen értékek prioritás szerint rendezett listáját.

Ha megvizsgáljuk az egyes államok által említett értékeket, következtetni tudunk azok történelmi háttérére. Vegyük például Szlovéniát. A nemzeti biztonsági stratégiában lefektetett értékek (függetlenség; területi integráció; nemzeti identitás; emberi jogok tiszteletben tartása) megfogalmazásakor nagy valószínűséggel a délszláv háború és a Jugoszláviától való elszakadás gondolata lebegett a szemük előtt. Ukrajna esetében a jog védelme, az állampolgárok és az állam közötti harmónia fenntartása kapott kiemelt szerepet, hiszen a Szovjetunió utódállamaként a legnagyobb problémát az országban uralkodó bűnözés és a korrupció jelenti. Egyedül Magyarország emelte ki a kisebbségi jogok tiszteletben tartását, mivel az országhatáron kívül jelentős magyar etnikum él és így szeretné felhívni a szomszédos államok figyelmét e kérdés fontosságára.

Mindezek mellett az általam vizsgált államok stratégiáiban a legtöbbször megemlített értékek a következők voltak: béke; szabadság; demokrácia; szuverenitás és területi integritás; emberi és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása.

Magyarország	Szlovákia	Ukrajna	Románia	Szerbia	Horvátország	Szlovénia	Ausztria
- Béke - Biztonság - Államok szuverenitása és területi épsége - Demokrácia és jogállamiság - Emberi, azon belül a kisebbségi jogok - Alapvető szabadságjogok - tiszteletben tartása	- Szabadság - Béke - Demokrácia - Jogállamiság - Igazságszolgáltatás - Pluralitás - Szolidaritás - Alapvető emberi és szabadságjogok	- Jog védelme - Emberi jogok - tiszteletben tartása - Béke - Demokrácia - Állampolgárok és az állam közötti harmónia - fenntartása	- Demokrácia - Szabadság - Egyenlőség - Törvények - tiszteletben tartása - Emberi méltóság - Alapvető emberi és szabadságjogok - Állampolgári felelősségtudat - Pluralitás - Magántulajdon - Szolidaritás - Béke - Civilizációk közötti párbeszéd	- Függetlenség - Szuverenitás és területi integritás - Szabadság - Egyenlőség - Béke - Jogállamiság - Demokrácia - Igazságszolgáltatás - Alapvető emberi és szabadságjogok - Nemzeti, faji és vallási egyenlőség - Magántulajdon - Környezetvédelem	- Szabadság - Egyenlőség - Társadalmi igazságosság - Emberi jogok - tiszteletben tartása - Magántulajdon - Környezetvédelem - Demokrácia	- Függetlenség - Szuverenitás és területi integritás - Nemzeti identitás, kultúra megőrzése - Demokrácia - Emberi és alapvető szabadságjogok - Béke	- Alapvető emberi és szabadságjogok - Pluralitás - Demokrácia - Jogállamiság - Hatalmi ágak szétválasztása

8. táblázat: Magyarország és környező államainak nemzeti értékei.

Nemzeti érdekeknek azon célkitűzéseket nevezzük, amelyek a nemzeti értékek megtartásához, eléréséhez szükségesek. A politikai szint a stratégia révén konkrét feladatokat határoz meg a végrehajtói ágak.

A legfontosabb nemzeti érdek természetesen az állam függetlenségének, területi épségének megóvása. Ezen célkitűzést minden állam megfogalmazta stratégiai dokumentumában.

További elérendő célként fogalmazódik meg azon egyetemes alapelvek védelme és elősegítése, amelyek az ENSZ Alapokmányban is megfogalmazódnak. Ide tartozik a demokrácia, az alapvető emberi és szabadságjogok tiszteletben tartása.

Végezetül azon célkitűzések kerülnek leírásra, melyeket az államok saját politikai és társadalmi berendezkedésüket figyelembe véve kívánnak megvalósítani. E csoportba sorolható a nemzeti identitás megőrzése; az oktatási rendszer fejlesztése (lásd: 9. táblázat).

A stratégiai dokumentumok következő tartalmi eleme a biztonsági környezet értékelését követő kockázatok, kihívások és fenyegetések bemutatása. Azon veszélyforrások tartoznak e három kategóriába, amelyek veszélyeztetik az ország biztonságát, destabilizálják politikai rendszerét, valamint meggátolják a gazdasági fejlődést.

Ahogy azt a bevezető fejezetekben is leírtam a hidegháborút követően, a megváltozott nemzetközi rendszerben a veszélyforrások is átalakultak. A korábbi katonai támadás veszélye csökkent, a nem-katonai veszélyek azonban felerősödtek. A 2001. szeptember 11-i terrortámadás következtében a legnagyobb fenyegetést az államok a szervezett bűnözői csoportokban, a terrorszervezetek tevékenységében látták. Tizenkét évvel az Amerikai Egyesült Államok ellen mért csapást követően ugyan még mindig jelen van a terrortámadásoktól való félelem, azonban sokkal nagyobb jelentőséget kapnak a regionális konfliktusok, a gazdasági biztonságot érintő veszélyek, az illegális migráción keresztül a belbiztonsági problémák, az energiabiztonság fenyegetettsége, valamint a XXI. században egyre jobban felértékelődött kiberbiztonságot érő kihívások.

Egyedi veszélyforrásnak tekinthető Szerbia által megfogalmazott Koszovó jogellenesen kikiáltott függetlensége, amely a sajátos történelmi múlt következtében vet fel érdekes kérdéseket. Hasonló kivételes érdeknek tekinthető a szlovák biztonsági stratégiában megjelenő radikális nacionalizmusok és az intolerancia következtében kialakuló kockázat.

Magyarország	Szlovákia	Ukrajna	Románia	Szerbia	Horvátország	Szlovénia	Ausztria
- Az ország szuverenitásának, területi épségének, alkotmányos rendjének védelme - Az ország stabilitását, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése - Az emberi jogok és alapvető szabadságjogok érvényesítése - Nemzetközi béke, biztonság és együttműködés fenntartása - A demokrácia térnyerése - Az euro-atlanti integráció mélyítése	- Az állampolgárok biztonságának garantálása - Az ország területi épségének, függetlenségének megőrzése - A demokrácia fejlesztése - A transzatlanti partnerség erősítése - NATO, EU bővítésének elősegítése - Jó partnerségi viszony kialakítása	- Egy olyan államberendezkedés létrehozása, ahol a jogállamiság, a piacgazdaság és a demokratikus államberendezkedés biztosítva van.	- Teljes jogú EU tagság, és felelősségteljes NATO-tagság - Románia függetlenségének biztosítása - Versenyképes piacgazdaság kiépítése - Oktatási rendszer modernizációja - Életszínvonal növelése - A nemzeti identitás védelme	- Az állam szuverenitásának megőrzése - Elősegíteni az európai és euro-atlanti integrációt - Az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának védelme - Környezetvédelem - Együttműködés a szomszédos államokkal - A nemzetközi rendszer fenntartása és fejlesztése - A szerb kultúra megőrzése	- Az állam szuverenitásának megőrzése - A demokrácia, jog, gazdaság, szociális élet megőrzése - A biztonsági környezet fenntartása	- Az állam szuverenitásának és területi integritásának megőrzése - A nemzeti identitás és kultúra megőrzése - Az országhatárok védelme	- Ausztria és az Európai Unió biztonságának megőrzése - A veszélyforrások kialakulásának megakadályozása - A fenyegetések elleni védelem és azok kezelése

9. táblázat: Magyarország és környező államainak nemzeti érdekei.

Magyarország	Szlovákia	Ukrajna	Románia	Szerbia	Horvátország	Szlovénia	Ausztria
- Hagományos fenyegetések - Regionális konfliktusok - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Terrorizmus - Pénzügyi biztonság - Kiberbiztonság - Energiabiztonság - Globális éghajlat és környezetváltozás - Természeti és ipari katasztrófák - Szervezett bűnözés - Kábítószer-kereskedelem - Migráció - Szélsőséges csoportok	- Terrorizmus - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Bukott államok - Regionális konfliktusok - Szervezett bűnözés - Információs rendszerek sebezhetősége - Illegális migráció - Külföldi titkosszolgálatok tevékenysége - Globalizáció - Nem állami szereplők növekvő befolyása - Gazdasági egyenlőtlenség - Radikális nacionalizmusok és intolerancia	- Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Szélsőséges csoportok - Feketegazdaság - Munkanélküliség - Illegális migráció - Környezeti katasztrófák	- Terrorizmus - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Regionális konfliktusok - Határon átnyúló szervezett bűnözés - Korruptió - Természeti katasztrófák	- Fegyveres agresszió - Szeparatista mozgalmak - Koszovó jogellenesen kikiáltott függetlensége - Fegyveres felkelés - Terrorizmus - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Etnikai és vallási szélsőségek - Külföldi titkosszolgálatok tevékenysége - Szervezett bűnözés - Korruptió - Gazdasági biztonság - Energiabiztonság	- Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Szervezett bűnözés - Etnikai és vallási konfliktusok - Terrorizmus	- Klímaváltozás - Gazdasági válság - Terrorizmus - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Szervezett bűnözés - Illegális migráció - Kibertámadás - Hagyományos katonai támadás - Bűncselekmények - Természeti katasztrófák - Természeti erőforrások kimerülése	- Terrorizmus - Tömegpusztító fegyverek elterjedése - Klímaváltozás - Energiabiztonság - Gazdasági válság - Túlnépesedés és illegális migráció - Kibertámadás

10. táblázat: Magyarországot és a környező államokat érő kockázatok, kihívások, fenyegetések.

Ahogy az a dokumentumok összehasonlításából is kitűnik, Magyarország a környező államok biztonságpolitikája több ponton is összekapcsolódik. Az egyes államok nemzeti értékei, érdekei és az országot veszélyeztető kockázatok, kihívások és fenyegetések, noha prioritásban eltérnek, mégis egy-két kivételtől eltekintve azonosak. Pontosan a veszélyforrások megegyezése – és a közös földrajzi területből – adódóan ezen államok együttműködése, a fenyegető elemek elleni közös fellépés nélkülözhetetlen.

A vizsgált államok közül Ausztria, Szerbia és Ukrajna kivételével minden állam tagja a NATO-nak, azonban e három állam a Békepartnerségi program révén köthető a politikai-katonai szervezethez, így a térségben e globális ellenőrző szervezet révén egy hagyományos katonai támadás ellen kellő elrettentéssel szolgál.

Az EU és az EBESZ tagság szintén tovább erősíti a béke és biztonság stabilitását, továbbá – elsősorban az EU – megfelelő támogatással hozzájárul az egyes államok gazdasági és szociális fejlődéséhez.

E három szervezeten kívül további regionális együttműködési fórumok (Visegrádi együttműködés, Kárpátok Eurorégió, Közép-Európai Kezdeményezés, Duna Bizottság) is jelen vannak a térségben, melyek elsődleges feladata az államok közötti politikai, katonai párbeszéd elősegítése.

A különböző szervezetekbe való tömörülés mellett azonban további bizalom- és biztonságerősítő lépést jelentenek a többnemzeti hadgyakorlatokon és a közös egységekben, magasabbegységekben való részvétel, gondolok itt a legutóbb szeptember végén megrendezésre kerülő Active Guardian¹²² hadgyakorlatra, a Clever Ferret¹²³ 2010-es nemzetközi hadgyakorlat megszervezésére, vagy a Tisza Többnemzeti Műszaki Zászlóaljra.

¹²² Active Guardian hadgyakorlat. <http://www.youtube.com/watch?v=fptBFW4oXb0> (Letöltés ideje: 2013.11.03.)

¹²³ Clever Ferret 2010 hadgyakorlat. <http://www.youtube.com/watch?v=qhQKvMMCBMs> (Letöltés ideje: 2013.11.03.)

	Magyarország	Szlovákia	Ukrajna	Románia	Szerbia	Horvátország	Szlovénia	Ausztria
NATO	igen	igen	cél	igen	tagjelölt	igen	igen	nem
EU	igen	igen	cél	igen	tagjelölt	igen	igen	igen
EBESZ	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Pfp ¹²⁴	NATO	NATO	igen	NATO	igen	NATO	NATO	igen
V4	igen	igen	nem	nem	nem	nem	nem	nem
Semlegesség	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	igen
Kárpátok Eurorégió	igen	igen	igen	igen	nem	nem	nem	nem
ET	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Közép-Európai Kezdeményezés	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Duna Bizottság	igen	igen	igen	igen	igen	igen	nem	igen
Schengeni egyezmény	igen	igen	nem	nem	nem	nem	igen	igen

11. táblázat: Magyarország és a környező államok globális és regionális tagsága.

¹²⁴ A Békepartnerségi program egy olyan kétoldalú, gyakorlati együttműködés az egyes euro-atlanti országok és a NATO között, amely lehetővé teszi a szerződő felek számára, hogy saját képességeikhez mérten kapcsolódjanak be a szervezet által folytatott nemzetközi tevékenységbe. http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50349.htm (Letöltés ideje: 2013. 06.29.)

5. Összefoglalás

Dolgozatom első fejezetében bemutattam Magyarország és szomszédos államainak biztonsági környezetét, mind domborzati, mind történelmi szempontból. Ezt követően felhívtam a figyelmet azokra biztonságot veszélyeztető tényezőkre, amelyek a térségben jelen vannak. Végezetül az államok európai és euroatlanti integrációs folyamatait tártam az olvasó elé.

A második szerkezeti egységben egy átfogó elemzést készítettem a Magyarországot körülvevő államok nemzeti biztonsági és nemzeti katonai stratégiáiról. Röviden áttekintettem az államok II. világháborút követő történelmét, az egyes alfejezeteket pedig az országok haderejének bemutatásával zártam.

Értekezésem záró fejezetében összehasonlítottam a különböző stratégiai dokumentumokat a nemzeti értékek, nemzeti érdekek, az országot érő kockázatok, kihívások és fenyegetések, valamint a globális és regionális szintű szervezetekhez való csatlakozásuk szempontjából.

Dolgozatom célja volt, hogy egy átfogó tanulmányt készítssek, amelyet a jövőben hasznosítani tudnak a téma iránt érdeklődők. A dolgozat elején megfogalmazott hipotézisek véleményem szerint bizonyítást nyertek:

1.) Magyarország és a környező államok földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a kelet-nyugat és dél-észak-nyugat irányú kereskedelmi, közlekedési útvonalak középpontjában helyezkednek el, így a térség még mindig jelentős stratégiai pontként szolgál.

2.) Bizonyításra került, hogy ugyan a terrorizmus még mindig jelentős fenyegetést jelent, azonban előtérbe kerültek a gazdasági és energiabiztonságot veszélyeztető tényezők, a természeti katasztrófáktól való félelem, valamint a helyi konfliktusokból eredő kihívások.

3.) Minden állam stratégiájában rögzítésre került a térség biztonságának megőrzése, az európai és euroatlanti integráció elősegítése, így a tagjelölt Szerbia és Ukrajna számára is jelentős előnyökkel szolgál ezen szervezetekbe való integráció.

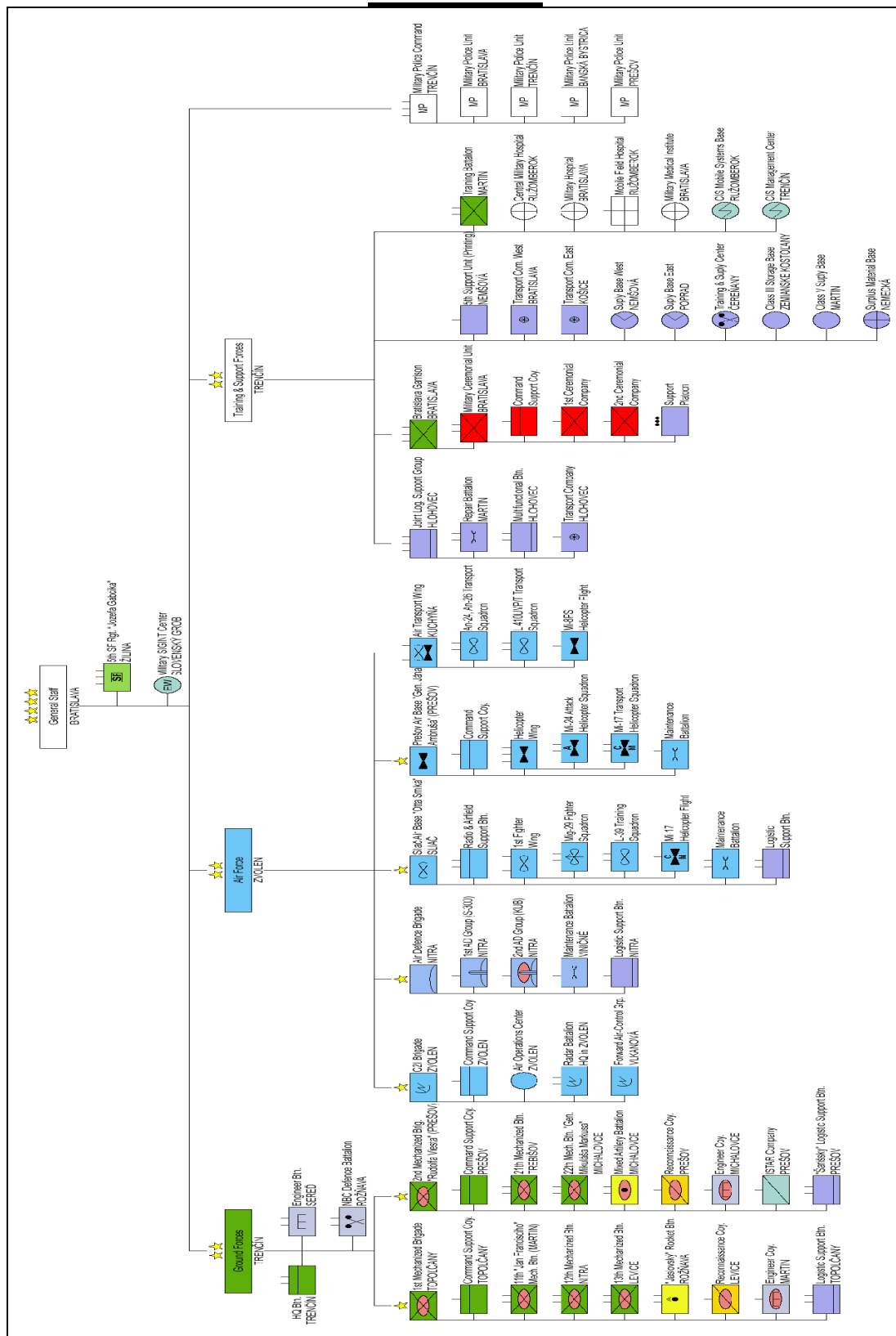
Annak érdekében, hogy a térségben továbbra is fenntartható legyen a béke és biztonság, nélkülözhetetlen a vizsgált államok együttműködése, közös gyakorlatok végrehajtása mind katonai, mind rendvédelmi területeken.

A dokumentumok elemzéséből is látszik, hogy Magyarország és szomszédai azonos értékeket és érdekeket képviselnek, a nemzetközi béke és biztonság stabilitása érdekében hasonló úton járnak. Megállapítható továbbá, hogy a biztonság fogalmáról alkotott nézetek is megegyeznek. Minden állam a biztonságot átfogó módon, egy komplex rendszerként

értelmezi. Ahogy azt dolgozatomban bevezető fejezetében is említettem, jelen értekezés csupán a katonai szektor bemutatására terjedt ki. Azonban a jövőben fontosnak tartom a különböző ágazati stratégiák összehasonlítását, valamint jelen tanulmányban elemzett katonai dokumentumok felülvizsgálatát is.

Tanulmányaim során továbbra is a környező államok stratégiájával kívánok foglalkozni, mivel Magyarország biztonsága szorosan összefügg ezen államok biztonságával. További kutatásaimat az egyes ágazati stratégiák elemzésével, valamint az együttműködési keretek vizsgálatával kívánom mélyíteni.

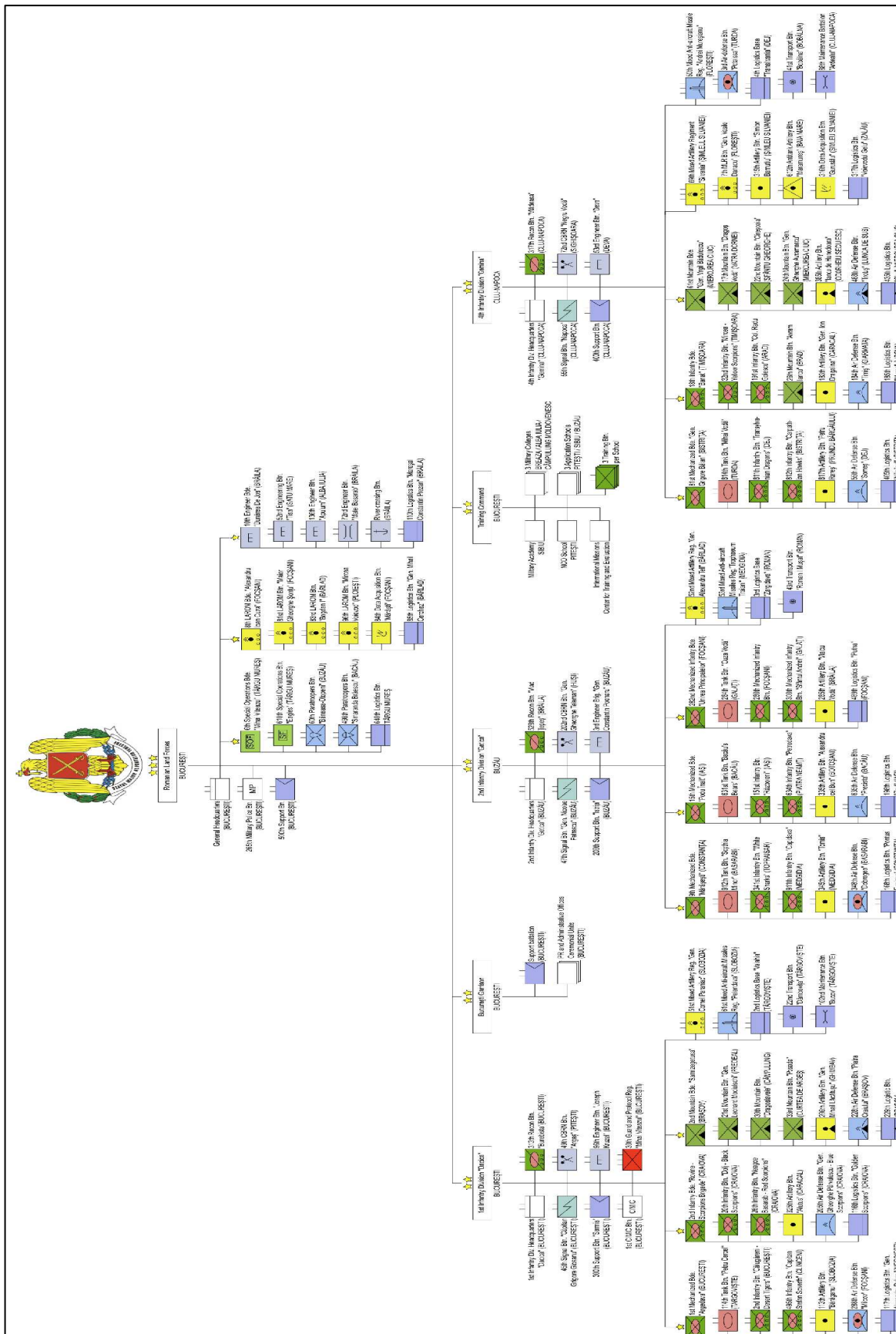
Melléklet

1. melléklet: A szlovák hadsereg szervezeti felépítése

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Slovakia_Army.png

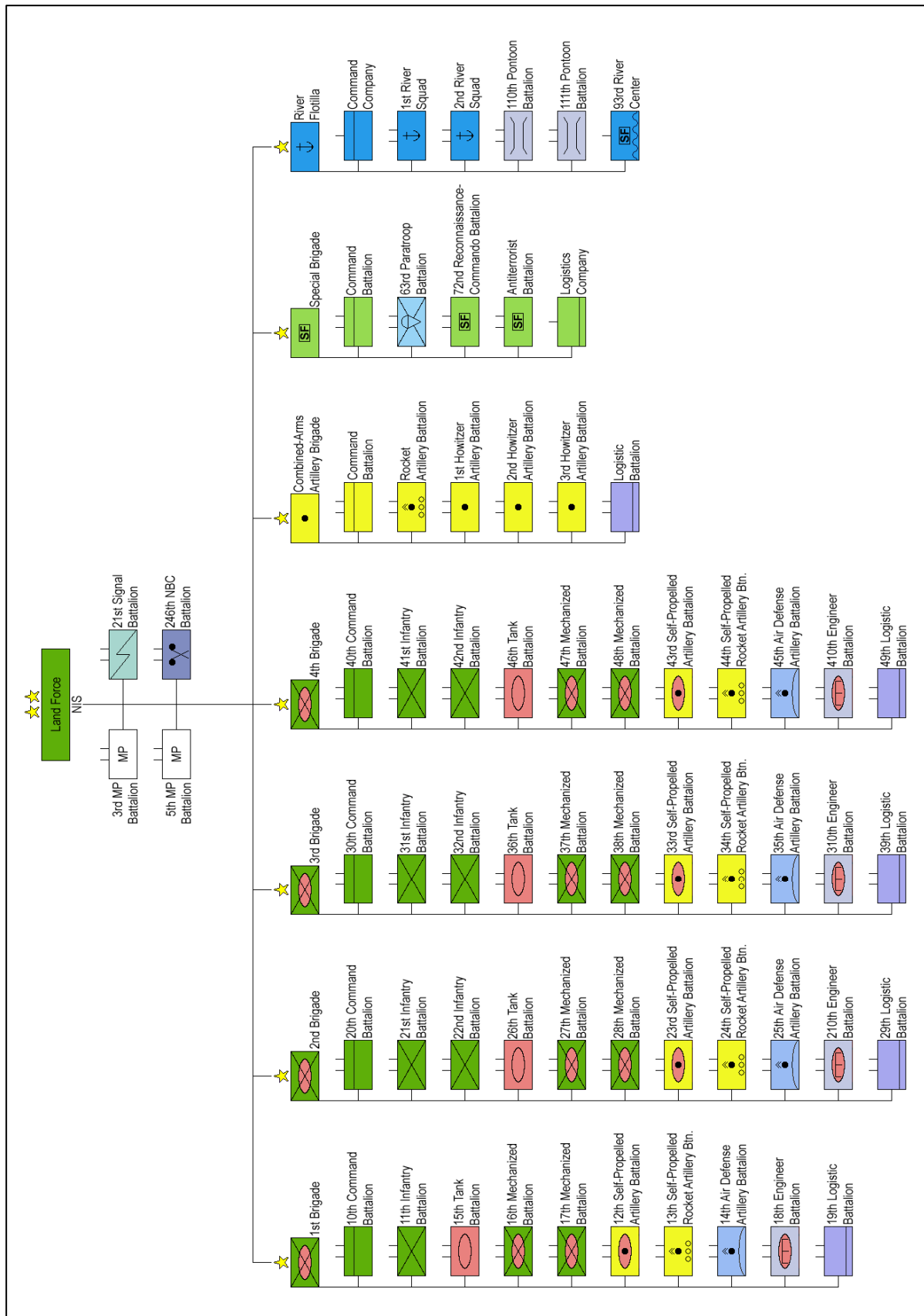
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

3. melléklet: A román szárazföldi erők szervezeti felépítése.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/db/Romanian_Land_Forces_2013.png

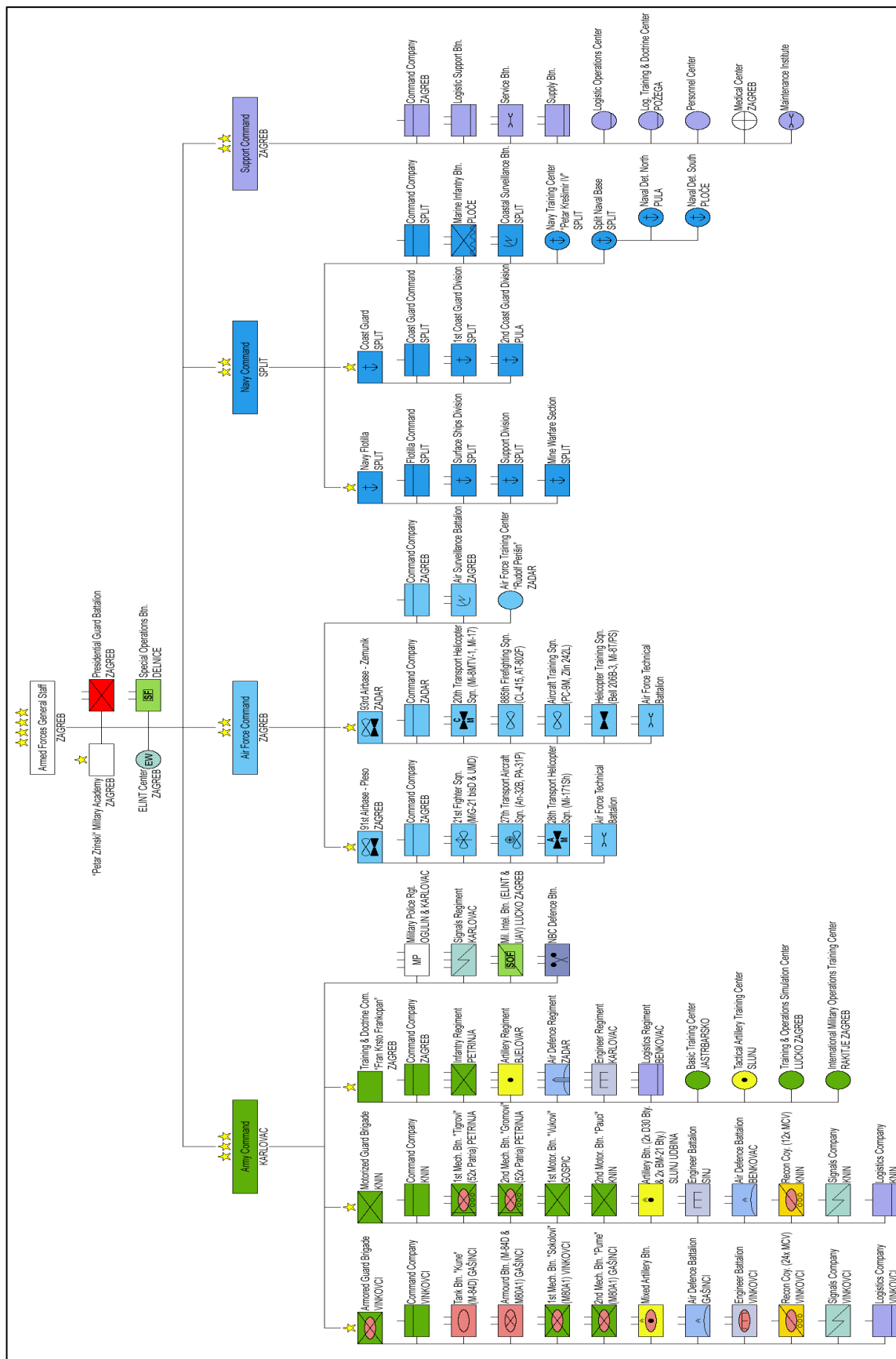
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

4. melléklet: A szerb szárazföldi erők szervezeti felépítése.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/Serbian_Land_Force.png

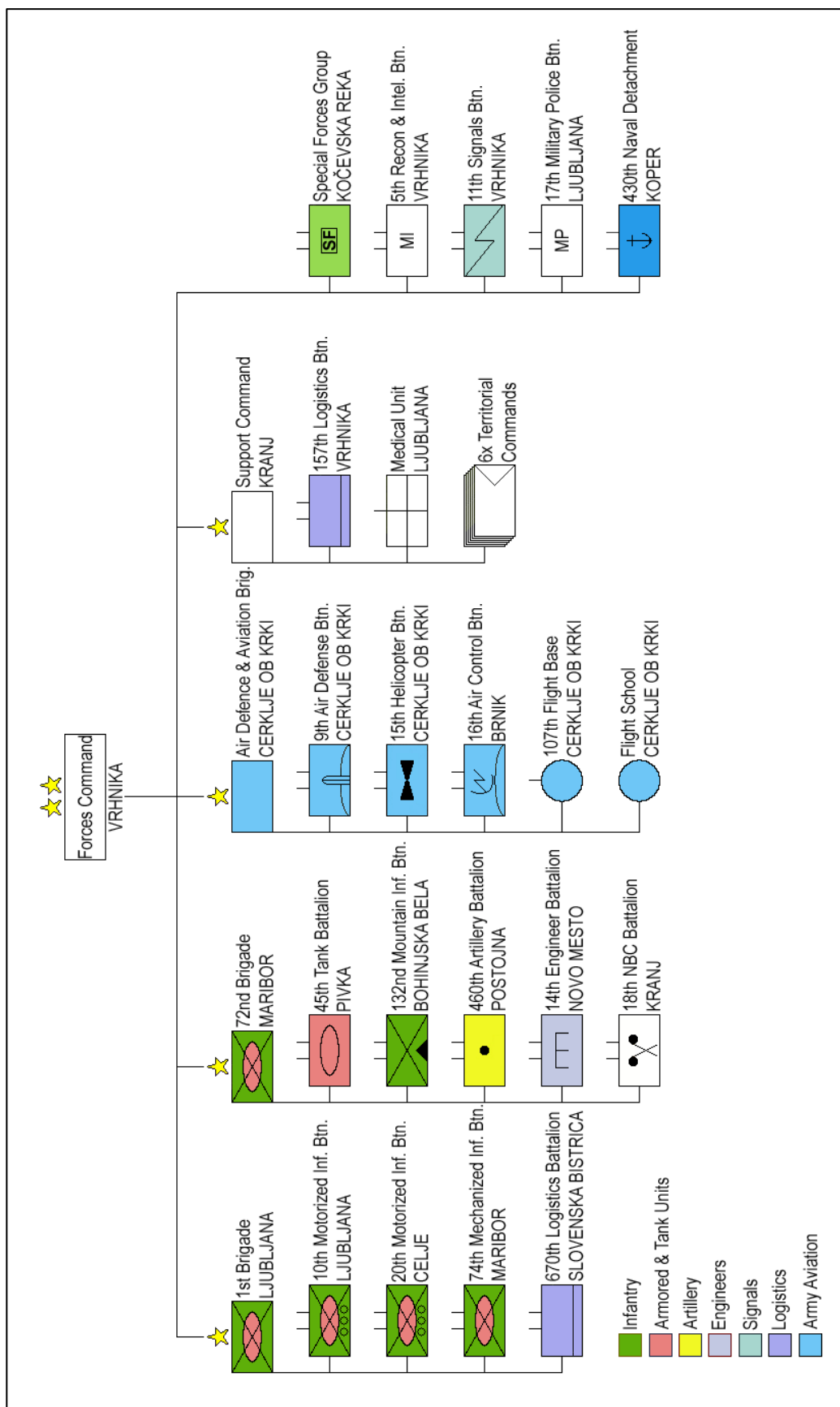
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

5. melléklet: A horvát hadsereg szervezeti felépítése.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ee/Armed_Forces_Croatia.png

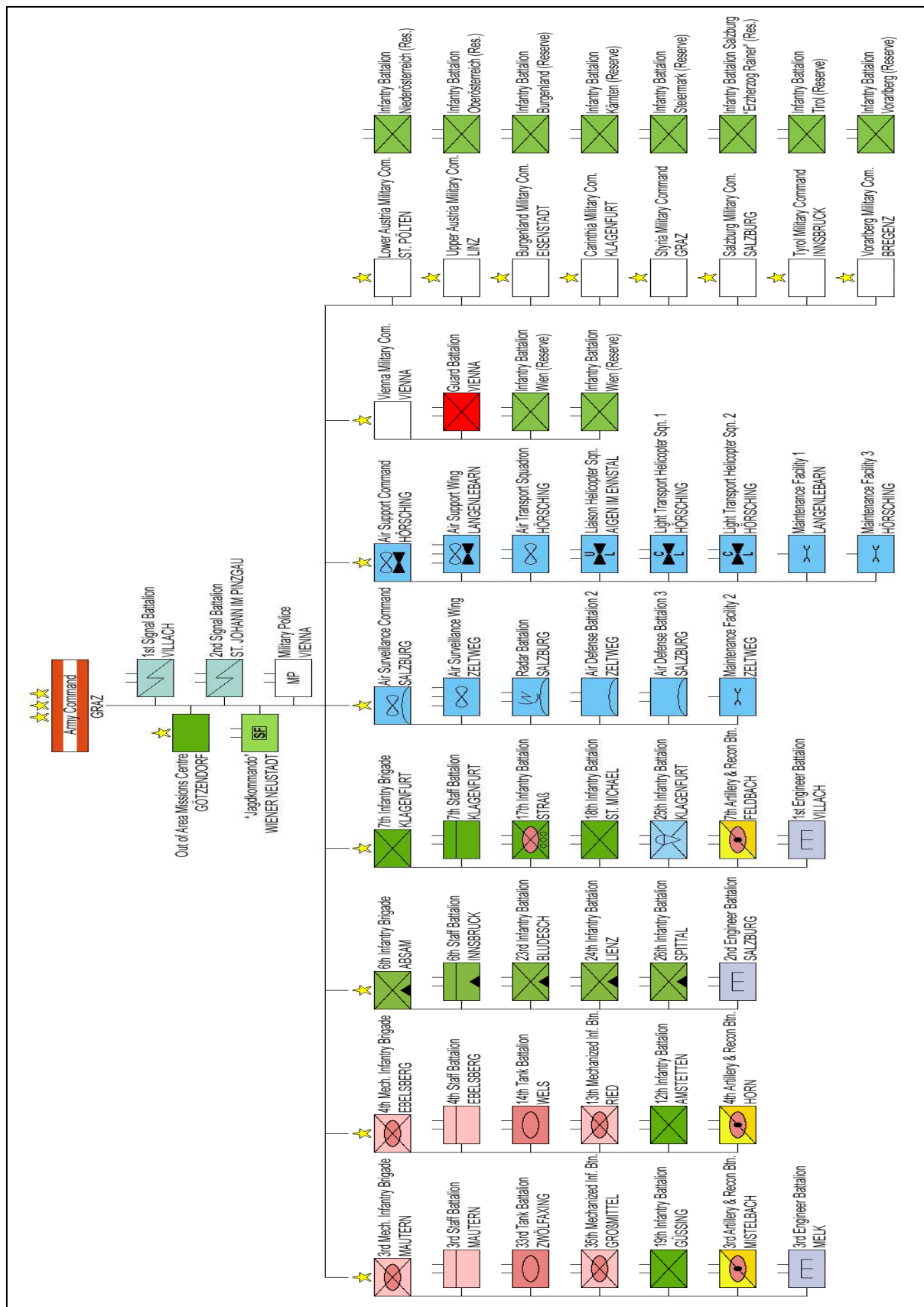
(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

6. melléklet: A szlovén hadsereg szervezeti felépítése.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/Slovenian_Army.png

(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

7. melléklet: Az osztrák hadsereg szervezeti felépítése.

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Austrian_Army.png

(Letöltés ideje: 2013.08.14.)

	Szlovákia	Ukrajna	Románia	Szerbia	Horvát-ország	Szlovénia	Ausztria	Magyar-ország
Földrajz ¹²⁵								
Terület	49.035	603.550	238.391	77.474	56.594	20.273	83.871	93.028
Határhossza	1.479	4.566	2.508	2.026	1.982	1.086	2.562	2.185
Magyar határ hossz	676	103	443	151	329	102	366	-
Tengerpart hossza	0	2.782	225	0	5.835	46,6	0	0
Lakosság ¹²⁶								
Népesség	5.397.036	48.457.000	19.043.767	7.186.862	4.284.889	1.992.690	8.221.646	9.939.470
Átlagéletkor	38,4	40,3	39,4	41,7	41,8	43,1	43,9	40,8
Népesség növekedés	0,09%	-0,63%	-0,27%	-0,46%	-0,11%	-0,21%	0,02%	-0,2
Legnagyobb kisebbség	magyar	orosz	magyar	magyar	szerb	szerb	egykori jugoszláv	roma
Magyar lakosság	8,5%	0,3%	6,7%	3,53%	<1%	~0,5%	<3%	92,3%
Gazdaság ¹²⁷								
GDP (USD)	94,552 milliárd	183,23 milliárd	186,419 milliárd	43,192 milliárd	61,822 milliárd	46,883 milliárd	409,628 milliárd	129,959 milliárd
GDP/fő	24.145	7.584	12.843	10.811	13.999	23.184	48.479	13.045
GDP növekedés	2,4%	3%	1,5%	0,5%	-0,5%	-1%	0,9%	0%
Munkanélküliség	13,8%	8,2%	7,2%	23,9%	13,5%	8,7%	4,4%	11,5%
Infláció	3,8%	4,5%	2,9%	4,1%	2,2%	2,2%	2,2%	5,2%
Államadósság	47,1%	35,9%	34,2%	53,7%	52,8%	52,5%	73,9%	76,3%
Export (USD)	77,82 milliárd	69,8 milliárd	67,72 milliárd	11,35 milliárd	12,34 milliárd	28,42 milliárd	163,1 milliárd	105,1 milliárd
Import (USD)	74,29 milliárd	90,2 milliárd	78,31 milliárd	19,01 milliárd	20,76 milliárd	29,83 milliárd	170,5 milliárd	98,2 milliárd
Hadsereg ¹²⁸								
Védelmi költségvetés (USD)	1.01 milliárd	2.05 milliárd	2.31 milliárd	819 millió	814 millió	567 millió	3.16 milliárd	1.03 milliárd
Aktív állomány	15.850	129.950	71.400	28.150	18.600	7.600	23.250	26.500
Tartalékosok	-	1.000.000	45.000	50.150	21.000	1.700	176.450	44.000

8. melléklet: Összefoglaló táblázat az általam vizsgált államok adatairól.

¹²⁵ https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_eur.html (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹²⁶ https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_eur.html (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹²⁷ <http://www.gfmag.com/gdp-data-country-reports.html#axzz2cEL5rNMy> (Letöltés ideje: 2013.08.14.)

¹²⁸ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013.

Felhasznált irodalom

Könyvek, monográfiák:

1. **DEÁK Péter: Biztonságpolitikai kézikönyv.**
Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
ISBN: 978 963 389 915 1.
2. **DR. FÜZESI Ottó (szerk.): A környező országok biztonsági és katonai stratégiái.**
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2001.
3. **DR. KOZMA Endre (et.al.): Katonaföldrajzi kézikönyv.**
Zrínyi Kiadó, Budapest, 1993.
ISBN: 963 327 208 4.
4. **HACKETT, James: The Military Balance 2013.**
Routledge, London, 2013.
ISBN: 978 1857436808.
5. **HOLBROOKE, Richard: To End a War.**
Modaern Library, New, York, 1999.
ISBN: 978-0375753602
6. **JUDAH, Tim: Kosovo: What Everyone Needs to Know.**
Oxford University Office, New York, 2008.
ISBN: 978-0-19-537673-9
7. **JUHÁSZ József (et.al.): Kinek a békéje?**
Zrínyi Kiadó, Budapest, 2003.
ISBN: 963 327 363 3
8. **KOVAC, Dusan: Szlovákia története.**
Kalligram, Pozsony, 2001.
ISBN: 80-7149-384-8
9. **MICHAL-Misak, Sylvia – DORSCH, Monique – STRUNZ, Herbert: Perspektiven der österreichischen Neutralität.**
Frankfurt am Main, Wien, 2005.
ISBN: 3631538790
10. **NÉMETH István (szerk.): 20. századi egyetememes történet. 1. kötet.**
Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
ISBN: 963 389 760 2
11. **PÓTI László (szerk.): Cooperation between Hungary and Its Neighbors.**
Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, Budapest, 2000.
ISBN: 9638117.

12. **STOURZH, Gerald:** *Geschichte des Staatsvertrages 1945-55.*
Styria, Graz, 1980.
ISBN: 3-222-11282-7

13. **SZILÁGYI Imre:** *Sikerek és dilemmák Szlovénia biztonságpolitikájában, 1990-2002.*
MH Stratégiai Védelmi Kutató Hivatal, Budapest, 2002.
ISBN: 9638117

14. **The NATO handbook: 50th anniversary edition.**
Office of Information and Press NATO, Brussel, 1998.
ISBN: 92-845-0104-0

15. **ZÖLLNER, Erich:** *Ausztria története.*
Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
ISBN: 963 379 486 2

Folyóiratcikkek:

1. **CIGAR, Norman:** *Croatia's War for Independence: The Parameters of War Termination.*
In: The Journal of Slavic Military, 1997. Vol.10. No.2. 34-70.p.
ISSN: 1351-8046

2. **CSIKI Tamás:** *A stratégiai dokumentumok rendszere.*
In: Nemzet és biztonság, 2008. 8.sz. 76-81.p.
ISSN: 1789-5286

3. **DOBÁK Imre:** *Security-geographical importance of the Carpathian Euroregion concerning the transit illegal immigration – 2008.*
In: Szakmai Szemle, 2009. Special issue 129-138.p.
ISSN: 1785-1181.

4. **TÁTRAI Patrik:** *Trianon hatása a Kárpát-medence etnikai folyamataira.*
In: Rubicon, 2010. 4-5.sz. 30-34.p.
ISSN: 0865-6347.

5. **TÓTH Sándor:** *The Romanian paradigm of regional security.*
In: AARMS: Academic and Applied Research in Military Science, 2008. Vol.7. No.2 385-390.p.
ISSN: 1588-8789

Internetes hivatkozások:

1. **1st Brigade.**
<http://www.slovenskavojska.si/en/structure/1st-brigade-command/>
Letöltés ideje: 2013.08.24.
2. **15th Wing Command.**
<http://www.slovenskavojska.si/en/structure/air-defence-and-aviation-brigade-command/>
Letöltés ideje: 2013.08.24.
3. **430th Naval Division.**
<http://www.slovenskavojska.si/en/structure/430th-naval-division/>
Letöltés ideje: 2013.08.24.
4. **Austrians vote to keep compulsory military service.**
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-21110431>
Letöltés ideje: 2013.08.26.
5. **BALI Lóránt: Horvátország történeti kronológiája.**
<http://www.balkancenter.hu/pdf=horvatorszag.pdf>
Letöltés ideje: 2013.09.20.
6. **Bundesheer-Reform 2010.**
http://www.bmlv.gv.at/facts/management_2010/index.shtml
Letöltés ideje: 2013.08.26.
7. **Cián pusztít a Tiszán.**
http://hetek.hu/riport/200002/cian_pusztit_a_tiszan
Letöltés ideje: 2013.06.29.
8. **EU set for Serbia membership talks.**
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-23099379>
Letöltés ideje: 2013.08.18.
9. **HKOV – OPĆENITO.**
[http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=776&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=776&Uvf]=4)
Letöltés ideje: 2013.08.23.
10. **HRM – OĆENITO.**
[http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=770&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=770&Uvf]=4)
Letöltés ideje: 2013.08.23.
11. **HRZ I PZO – OĆENITO.**
[http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=777&Uvf\]=4](http://www.osrh.hr/prikaz_hr.asp?glo@=777&Uvf]=4)
Letöltés ideje: 2013.08.23.
12. **Illegal migration: The crossing point.**
<http://www.economist.com/node/21549012?zid=302&ah=601e2c69a87aad0cc0ca4f3fbc1d354>
Letöltés ideje: 2013.08.16.

13. ***Копнена војска.***
<http://www.vs.rs/index.php?content=7bc6bb5d-f71a-102b-bdc2-a0672172d7df>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
14. ***Megkezdődött a horvát haderőreform.***
<http://www.honvedelem.hu/cikk/14781>
Letöltés ideje: 2013.08.23
15. ***NATO dissatisfied with Slovak defence spending.***
<http://www.thedaily.sk/nato-dissatisfied-with-slovak-defence-spending/>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
16. ***NATO's relations with Serbia.***
http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50100.htm
Letöltés ideje: 2013.08.23.
17. ***Nem lesz egyszerű Szerbia NATO-csatlakozása.***
http://kitekinto.hu/europa/2010/02/10/nem_lesz_egyszer_szerbia_nato-csatlakozasa#.UHRMa6zDBpA
Letöltés ideje: 2013.08.19.
18. ***Oroszország elárta a gázt, Délkelet-Európa vacog.***
http://kitekinto.hu/europa/2009/01/07/oroszorszag_elzarta_a_gazt_delkelet-europa_vacog#.Uc8xW6zDBpA
Letöltés ideje: 2013.06.29.
19. ***Regionala suradnja Republike Hrvatske.***
<http://www.poslovniforum.hr/eu/eu05a.asp>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
20. ***Románia: már a NATO mintagyereke is?***
http://kitekinto.hu/europa/2012/03/14/romania_mar_a_nato_mintagyereke_is/#.Uhh5lX_DAgd
Letöltés ideje: 2013.08.23.
21. ***Romanian Air Force.***
http://www.roaf.ro/en/index_en.htm
Letöltés ideje: 2013.08.23.
22. ***Romanian Land Forces.***
<http://www.en.forter.ro/en/>
Letöltés ideje: 2013.08.23.
23. ***Romanian Naval Forces.***
<http://www.navy.ro/en/index.html>
Letöltés ideje: 2013.08.23.

24. **Розвиток конструктивного партнерства України з НАТО.**
<http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/euroatlantic-cooperation/ukraine-nato>
Letöltés ideje: 2013.08.19.
25. **Russia worried as Ukraine creeps closer to EU.**
<http://www.eubusiness.com/news-eu/russia-ukraine.q6s>
Letöltés ideje: 2013.08.18.
26. **Tasks of the Austrian Armed Forces.**
<http://www.bmlv.gv.at/english/forces/tasks.shtml>
Letöltés ideje: 2013.08.26.
27. **The Air Force.**
<http://www.mod.gov.sk/the-air-force/>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
28. **The Air Force of the Armed Forces of Ukraine.**
http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=air_force
Letöltés ideje: 2013.08.22.
29. **The Army of the Armed Forces of Ukraine.**
<http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=army>
Letöltés ideje: 2013.08.22.
30. **The Austrian Air Force - In the Past and Today.**
<http://www.bmlv.gv.at/english/forces/airforce.shtml>
Letöltés ideje: 2013.08.26.
31. **The Ground Forces.**
<http://www.mod.gov.sk/the-ground-forces/>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
32. **The Navy of the Armed Forces of Ukraine.**
<http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=en&part=structure&sub=navy>
Letöltés ideje: 2013.08.22.
33. **Співробітництво у сфері оборони та безпеки.**
<http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/defence-and-security>
Letöltés ideje: 2013.08.22.
34. **Воздухопловство и противвоздухопловна одбрана.**
<http://www.vs.rs/index.php?content=6bda1762-f736-102b-bdc2-a0672172d7df>
Letöltés ideje: 2013.08.14.

Interneten elérhető dokumentumok:

1. **Біла Книга 2011: Оборонна Політика України.**
http://merln.ndu.edu/whitepapers/Ukraine_2011.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.

2. **Бела књига одбране Републике Србије.**
http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Bela_Knjiga-Srpski.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
3. **Defence Strategy of the Republic of Slovenia.**
http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/OSRS_2013.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
4. **Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája.**
http://www.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_hatarozat.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
5. **Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája.**
http://www.kormany.hu/download/9/ae/e0000/nemzeti_katonai_strategia.pdf#!DocumentBrowse
Letöltés ideje: 2013.08.14.
6. **Militärstrategisches Konzept des Österreichischen Bundesheeres.**
http://www.miles.ac.at/campus/iep/pdf/08_BMLVS_MSK_german.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
7. **Military Strategy of Romania.**
<http://merln.ndu.edu/whitepapers/RomaniaMilitaryStrategy.pdf>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
8. **Österreichische Sicherheitsstrategie.**
<http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=52099>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
9. **Resolution on the National Security Strategy of the Republic of Slovenia.**
http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/pdf/ministrstvo/RSNV2010_slo_en.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
10. **Security Strategy of the Slovak Republic 2005.**
<http://www.mod.gov.sk/data/files/795.pdf>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
11. **Стратегія національної безпеки України.**
<http://www.president.gov.ua/documents/14823.html>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
12. **Стратегија националне безбедности Републике Србије.**
http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Strategija%20nacionalne%20bezbednosti%20Republike%20Srbije.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.

13. **Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.**
http://www.morh.hr/images/stories/morh_sadrzaj/pdf/strategija%20nacionalne%20sigurnosti%20nn32-02.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
14. **Strategija obrane Republike Hrvatske.**
http://www.morh.hr/images/stories/morh_sadrzaj/pdf/strategija%20obrane%20nn33-02.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
15. **Стратегија одбране Републике Србије.**
http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Strategija%20odbrane%20Republike%20Srbije.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
16. **The Defence Strategy of the Slovak Republic 2005.**
<http://www.mod.gov.sk/data/files/794.pdf>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
17. **The National Security Strategy of Romania.**
http://merln.ndu.edu/whitepapers/Romania2007_English.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.
18. **Ustav Republike Hrvatske.**
<http://www.poslovniforum.hr/zakoni/ustav.asp>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
19. **Воєнна Доктрина України.**
<http://www.president.gov.ua/documents/14824.html>
Letöltés ideje: 2013.08.14.
20. **Weißbuch 2012.**
http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/weissbuch_2012.pdf
Letöltés ideje: 2013.08.14.

Videó- és hanganyagok:

1. **Active Guardian hadgyakorlat.**
<http://www.youtube.com/watch?v=fptBFW4oXb0>
Letöltés ideje: 2013.11.03.
2. **Clever Ferrett 2010 hadgyakorlat.**
<http://www.youtube.com/watch?v=qhQKvMMCBMs>
Letöltés ideje: 2013.11.03.